

**ZAKŁAD UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH
DEPARTAMENT STATYSTYKI I PROGNOZ AKTUARIALNYCH**

**ORZECZENIA KOMISJI LEKARSKICH ZUS
WYDANE W 2012 ROKU**

Warszawa 2013

Opracowali:

Andrzej Kania

Małgorzata Łabecka

Akceptowała:

Izabela Tomczyk

Wicedyrektor Departamentu

SPIS TREŚCI

	str.
1. Liczba i struktura orzeczeń wydanych przez komisje lekarskie.....	5
2. Rozstrzygnięcia komisji lekarskich.....	11
2.1 Zmiany w ustaleniach lekarza orzecznika.....	17
3. Charakterystyka osób badanych.....	21
4. Podsumowanie.....	38

1. Liczba i struktura orzeczeń wydanych przez komisje lekarskie

Jednym z zadań lekarzy orzeczników i komisji lekarskich Zakładu Ubezpieczeń Społecznych jest orzekanie o niezdolności do pracy dla celów ustalenia uprawnień do świadczeń z ubezpieczenia społecznego. Lekarz orzecznik ZUS dokonuje w formie orzeczenia oceny niezdolności do pracy, jej stopnia oraz ustala:

- datę powstania niezdolności do pracy,
- trwałość lub przewidywany okres niezdolności do pracy,
- związek przyczynowy niezdolności do pracy lub śmierci z określonymi okolicznościami,
- niezdolność do samodzielnej egzystencji,
- celowość przekwalifikowania zawodowego.

Od orzeczenia lekarza orzecznika osobie zainteresowanej, która nie zgadza się z treścią orzeczenia, przysługuje prawo wniesienia sprzeciwu do komisji lekarskiej ZUS w terminie 14 dni od dnia doręczenia orzeczenia. Sprzeciw wnosi się za pośrednictwem jednostki organizacyjnej ZUS właściwej ze względu na miejsce zamieszkania osoby zainteresowanej.

Również w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w orzeczeniu, w terminie 14 dni od dnia wydania orzeczenia, Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych może zgłosić zarzut wadliwości orzeczenia i przekazać sprawę do rozpatrzenia komisji lekarskiej.

W imieniu Prezesa Zakładu zarzut wadliwości może zgłosić główny lekarz orzecznik dokonując kontroli merytorycznej i formalnej orzeczeń lekarzy orzeczników ZUS.

Zarzut wadliwości może zgłosić również naczelnny lekarz zakładu lub lekarz inspektor dokonujący kontroli orzeczeń w ramach nadzoru nad orzekaniem o niezdolności do pracy.

Przedmiotem niniejszego opracowania są orzeczenia wydane przez komisje lekarskie zmieniające bądź podtrzymujące orzeczenia lekarzy orzeczników.

W 2012 r. lekarze orzecznicy ZUS wydali 773,7 tys. orzeczeń lekarskich. Liczba ta nie obejmuje orzeczeń w związku z kontrolą prawidłowości orzekania o czasowej niezdolności do pracy i orzeczeń o potrzebie rehabilitacji leczniczej, gdyż nie podlegają one weryfikacji przez komisje lekarskie.

W związku z wniesionymi sprzeciwami oraz zgłoszonymi zarzutami wadliwości od orzeczeń wydanych przez lekarzy orzeczników ZUS – komisje lekarskie wydały w 2012 roku 86,4 tys. orzeczeń (średnio 7,2 tys. – w miesiącu).

W porównaniu do roku poprzedniego, liczba wniesionych sprzeciwów oraz zgłoszonych zarzutów wadliwości wzrosła o 5,4 tys., tj. o 6,6%, natomiast udział orzeczeń wydanych przez komisje lekarskie w orzeczeniach ogółem wydanych przez lekarzy orzeczników i komisje lekarskie wzrósł o 0,3 punktu procentowego.

Biorąc pod uwagę rodzaj orzeczenia wydanego przez lekarza orzecznika, najczęściej, podobnie jak w latach poprzednich, odwoływano się od orzeczeń wydanych w sprawie ustalenia związku śmierci z określonymi okolicznościami, orzeczeń w sprawie ustalenia trwałej niezdolności do pełnienia obowiązków na zajmowanym stanowisku (sędziowie, prokuratorzy) lub orzeczeń w sprawie uprawnień do wcześniejszej emerytury pracowników opiekujących się dziećmi wymagającymi stałej opieki – orzeczenia pozostałe. Sprzeciw w tego typu sprawach został zgłoszony w co piątej sprawie. Również relatywnie wysoki odsetek odwołań, który wynosił 15,2%, obserwujemy w związku z orzeczeniami pierwszorazowymi i ponownymi w sprawie renty socjalnej, w sprawach świadczeń podlegających koordynacji – 14,5% oraz w związku z orzeczeniami pierwszorazowymi i ponownymi o rentę rodzinną i przyznanie dodatku pielęgnacyjnego dla osób pobierających rentę rodzinną – 13,3%. (tabl. 2).

Najrzadziej odwoływano się od orzeczeń pierwszorazowych i ponownych lekarzy orzeczników w sprawach o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego emerytom. Relacja orzeczeń wydanych przez komisje lekarskie do orzeczeń wydanych przez lekarzy orzeczników w tych sprawach wynosiła 6,9%.

TABL. 1 ORZECZENIA WYDANE PRZEZ LEKARZY ORZECZNIKÓW I KOMISJE LEKARSKIE ZAKŁADU W LATACH 2009-2012

Wyszczególnienie	2009		2010		2011		2012	
	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach
Ogółem*/	884 056	100,0	869 034	100,0	833 900	100,0	860 008	100,0
orzeczenia*/ wydane przez lekarzy orzeczników ZUS	793 111	89,7	778 420	89,6	752 912	90,3	773 654	90,0
orzeczenia wydane przez komisje lekarskie	90 945	10,3	90 614	10,4	80 988	9,7	86 354	10,0

**/ bez orzeczeń w związku z kontrolą prawidłowości orzekania o czasowej niezdolności do pracy oraz orzeczeń o potrzebie rehabilitacji leczniczej*

TABL. 2 ORZECZENIA WYDANE PRZEZ LEKARZY ORZECZNIKÓW I KOMISJE LEKARSKIE ZAKŁADU W LATACH 2011-2012 WEDŁUG ICH RODZAJU

Rodzaj orzeczenia wydanego przez lekarza orzecznika a – rok poprzedni = 100		orzeczenia wydane przez lekarza orzecznika	orzeczenia wydane przez komisje lekarskie	udział orzeczeń wydanych przez komisje lekarskie w orzeczeniach wydanych przez lekarza orzecznika
Ogółem*/	2011 2012 a	752 912 773 654 102,8	80 988 86 354 106,6	10,8 11,2 x
z tego:				
orzeczenia pierwszorazowe dla celów rentowych	2011 2012 a	146 444 155 107 105,9	17 104 18 539 108,4	11,7 12,0 x
orzeczenia ponowne dla celów rentowych	2011 2012 a	388 638 399 743 102,9	40 020 42 730 106,8	10,3 10,7 x
orzeczenia pierwszorazowe i ponowne o rentę rodzinną oraz o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego dla osoby pobierającej rentę rodzinną	2011 2012 a	13 892 14 747 106,2	1 851 1 955 105,6	13,3 13,3 x
orzeczenia pierwszorazowe i ponowne w sprawach o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego emerytom	2011 2012 a	50 617 48 802 96,4	3 428 3 379 98,6	6,8 6,9 x
orzeczenia powypadkowe dotyczące oceny procentowego uszczerbku na zdrowiu	2011 2012 a	101 970 99 358 97,4	10 810 11 179 103,4	10,6 11,3 x
orzeczenia pierwszorazowe i ponowne w sprawie renty socjalnej	2011 2012 a	42 900 46 819 109,1	6 441 7 130 110,7	15,0 15,2 x
orzeczenia w sprawach świadczeń podlegających koordynacji	2011 2012 a	5 878 6 832 116,2	845 991 117,3	14,4 14,5 x
orzeczenia pozostałe**/	2011 2012 a	2 573 2 246 87,3	489 451 92,2	19,0 20,1 x

*/ bez orzeczeń w związku z kontrolą prawidłowości orzekania o czasowej niezdolności do pracy oraz o potrzebie rehabilitacji leczniczej wydanych na wniosek lekarza leczącego,

**/ orzeczenia w sprawie ustalenia związku śmierci z określonymi okolicznościami, orzeczenia w sprawie ustalenia trwałej niezdolności pełnienia obowiązków na zajmowanym stanowisku (sędziowie, prokuratorzy).

Najliczniejszą grupą orzeczeń wydanych w 2012 r., zarówno przez lekarzy orzeczników jak i przez komisje lekarskie były orzeczenia ponowne dla celów rentowych. W ogólnej liczbie orzeczeń wydanych przez komisje lekarskie stanowiły one blisko 50%.

Orzeczenia wydane w związku z odwołaniami od orzeczeń pierwszorazowych rentowych stanowiły 21,5%, a orzeczenia wydane w związku z odwołaniami od orzeczeń powypadkowych dotyczących oceny procentowego uszczerbku na zdrowiu oraz od orzeczeń pierwszorazowych i

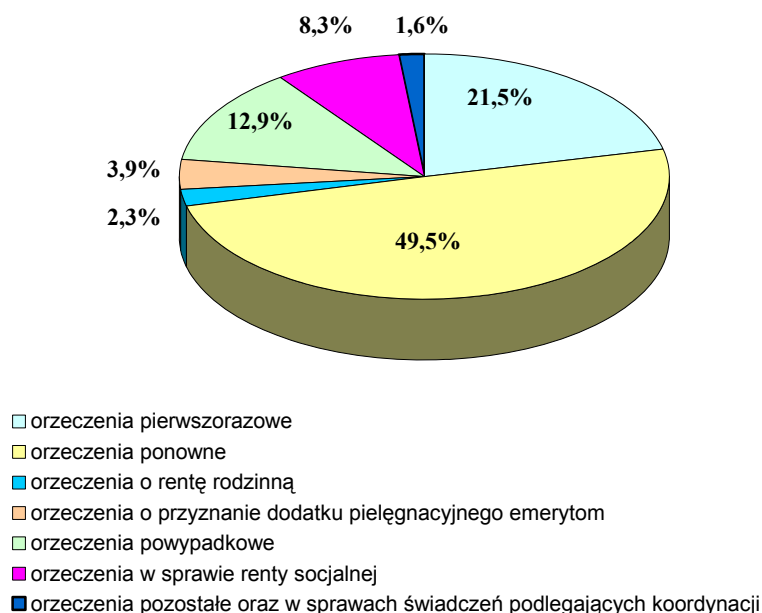
ponownych w sprawie renty socjalnej stanowiły odpowiednio – 12,9% i 8,3% ogółu orzeczeń wydanych przez komisje lekarskie w 2012 r. Kolejnymi grupami orzeczeń komisji lekarskich były orzeczenia pierwszorazowe i ponowne w sprawach o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego emerytom – 3,9%, orzeczenia pierwszorazowe i ponowne o rentę rodzinną – 2,3%, orzeczenia w sprawach świadczeń podlegających koordynacji – 1,1% oraz orzeczenia pozostałe – 0,5% (tabl. 3 i rys. 1).

TABL. 3 ORZECZENIA WYDANE PRZEZ KOMISJE LEKARSKIE ZAKŁADU W 2012 ROKU WEDŁUG ICH RODZAJU

Rodzaj orzeczenia wydanego przez lekarza orzecznika	Orzeczenia	
	liczba	w odsetkach
Ogółem	86 354	100,0
z tego dotyczące:		
orzeczeń pierwszorazowych dla celów rentowych	18 539	21,5
orzeczeń ponownych dla celów rentowych	42 730	49,5
orzeczeń pierwszorazowych i ponownych o rentę rodzinną oraz o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego dla osoby pobierającej rentę rodzinną	1 955	2,3
orzeczeń pierwszorazowych i ponownych w sprawach o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego emerytom	3 379	3,9
orzeczeń powypadkowych dotyczących oceny procentowego uszczerbku na zdrowiu	11 179	12,9
orzeczeń pierwszorazowych i ponownych w sprawie renty socjalnej	7 130	8,3
orzeczeń w sprawach świadczeń podlegających koordynacji	991	1,1
orzeczeń pozostałych*/	451	0,5

*/ m. in. orzeczenia w sprawie ustalenia związku śmierci z określonymi okolicznościami, orzeczenia w sprawie ustalenia trwałej niezdolności do pełnienia obowiązków na zajmowanym stanowisku (sędziowie, prokuratorzy).

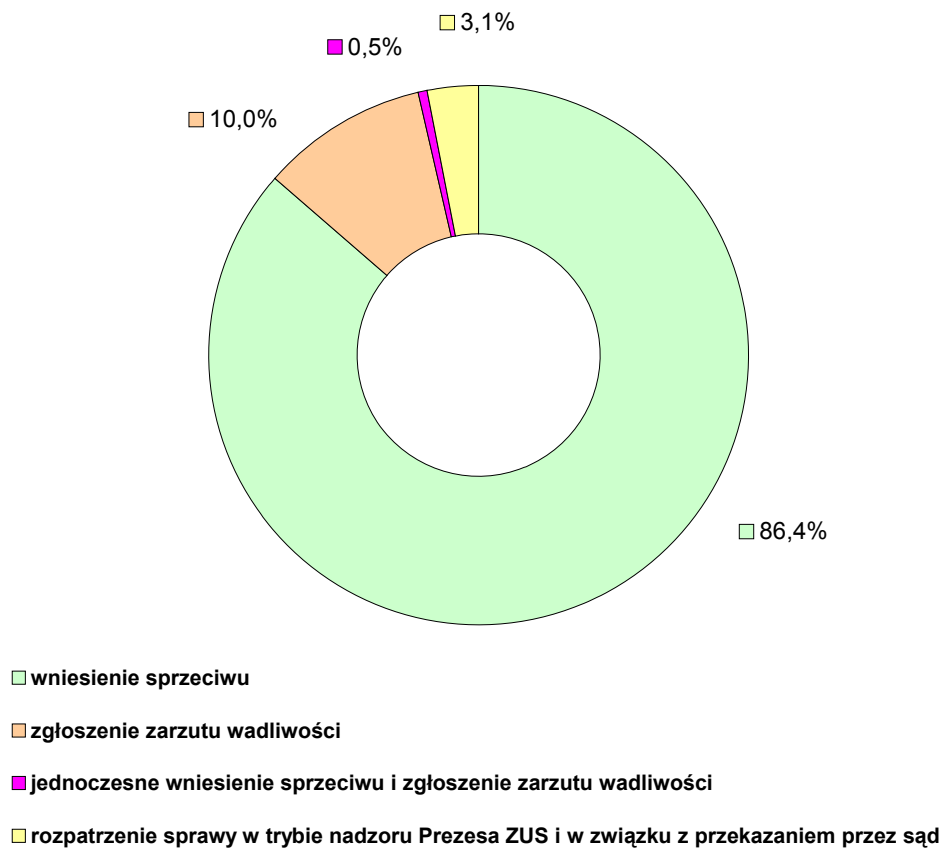
Rys. 1 Struktura orzeczeń wydanych przez komisje lekarskie w wyniku badań przeprowadzonych w 2012 roku

Z ogólnej liczby 86,4 tys. orzeczeń wydanych w 2012 r. przez komisje lekarskie - 74,6 tys. tj. 86,4% orzeczeń wydano w związku z wniesieniem sprzeciwu, 8,6 tys. (10,0%) w związku ze zgłoszeniem przez głównego lekarza orzecznika bądź lekarza inspektora zarzutu wadliwości, natomiast w związku z jednoczesnym wniesieniem sprzeciwu i zgłoszeniem wadliwości rozpatrzono i wydano 0,4 tys. (0,5%) orzeczeń (rys. 2). Ponadto w 2012 r. komisje rozpatrzyły łącznie 2,7 tys., tj. 3,1% spraw skierowanych w trybie zwierzchniego nadzoru Prezesa ZUS lub na podstawie postanowienia sądu. Były to sprawy rozpatrywane przez komisje lekarskie w ramach nadzoru nad wykonywaniem orzekania o niezdolności do pracy przez lekarzy orzeczników w oddziałach Zakładu, sprawowanego przez Prezesa Zakładu za pośrednictwem głównego lekarza orzecznika.

Nadzór ten obejmuje m.in. analizę odwołań wniesionych od decyzji organu rentowego wydanej na podstawie orzeczenia lekarza orzecznika w celu stwierdzenia, czy w odwołaniu tym nie wskazano nowych okoliczności dotyczących niezdolności do pracy lub niezdolności do samodzielnej egzystencji. Jeśli w odwołaniu wskazano nowe okoliczności, sprawa zostaje skierowana do ponownego rozpatrzenia przez lekarza orzecznika ZUS.

Rys. 2 Struktura orzeczeń wydanych przez komisje lekarskie w 2012 r. według rodzaju środka odwoławczego

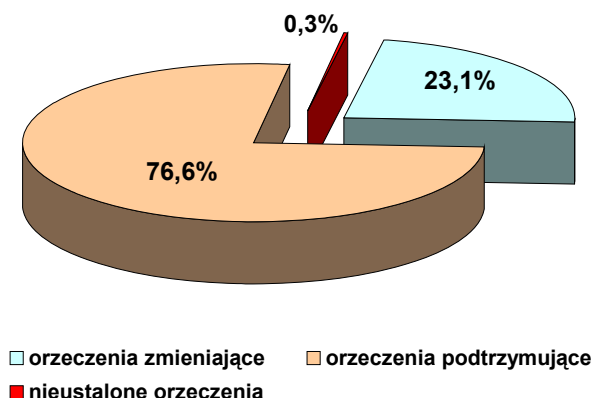
2. Rozstrzygnięcia komisji lekarskich

Komisje lekarskie, rozpatrując wniesiony sprzeciw lub zarzut wadliwości, przy wydawaniu orzeczenia dokonują w większości przypadków rozstrzygnięcia na podstawie dokumentacji dołączonej do wniosku. W przypadku, gdy dokumentacja dołączona do wniosku nie była wystarczająca do wydania orzeczenia, komisja lekarska ma prawo zwrócić się o uzupełnienie dokumentacji o opinie lekarza konsultanta, o wyniki badań dodatkowych lub obserwacji szpitalnej, jak również przeprowadzić bezpośrednie badanie stanu zdrowia osoby, w stosunku do której miało być wydane orzeczenie. W 2012 r. dodatkowe badania przeprowadzono w 5,0 tys. przypadków, z tego: badania specjalistyczne dla 3,0 tys. osób, badania w domu chorego w 0,9 tys. przypadków, badania dodatkowe przeprowadzone przez psychologa dla 0,6 tys. osób oraz inne badania dodatkowe i obserwacje szpitalne w 0,5 tys. przypadków.

Jeśli po przeprowadzeniu postępowania rozpatrującego wniesiony sprzeciw lub zarzut wadliwości, komisja lekarska zmieniła co najmniej jedno z poniższych ustaleń, tj. stopień niezdolności do pracy, związek niezdolności do pracy z określonymi okolicznościami powstania tej niezdolności, datę powstania niezdolności do pracy, przewidywany okres trwania niezdolności do pracy, procent uszczerbku na zdrowiu, to orzeczenie to zostało odnotowane jako orzeczenie zmieniające ustalenia lekarza orzecznika.

W 2012 r. komisje lekarskie ZUS wydały 20,0 tys. orzeczeń zmieniających, co stanowiło 23,1% ogółu orzeczeń wydanych przez komisje. W 66,1 tys. (76,6%) spraw odwoławczych komisje lekarskie podtrzymały ustalenia lekarza orzecznika. Najwyższy odsetek orzeczeń zmieniających ustalenia lekarza orzecznika odnotowujemy w związku z orzeczeniami powypadkowymi dotyczącymi oceny procentowego uszczerbku na zdrowiu – 28,9% oraz orzeczeniami pierwszorazowymi i ponownymi o rentę rodzinną i przyznanie dodatku pielęgnacyjnego dla osób pobierających rentę rodzinną – 27,3%, najniższy zaś w związku z orzeczeniami ponownymi i pierwszorazowymi w sprawie renty socjalnej, odpowiednio –16,0% i 16,4% (rys. 3 i tabl. 4).

Rys. 3 Struktura orzeczeń wydanych przez komisje lekarskie w 2012 roku

**TABL. 4 ORZECZENIA WYDANE PRZEZ KOMISJE LEKARSKIE ZAKŁADU
W LATACH 2011-2012 WEDŁUG RODZAJU ORZECZENIA**

Rodzaj orzeczenia wydanego Przez lekarza orzecznika		ogółem		orzeczenia podtrzymujące ustalenia lekarza orzecznika		orzeczenia zmieniające ustalenia lekarza orzecznika		nieustalone rozstrzygnięcie komisji lekarskiej*/	
		liczba	liczba	ogółem = 100	liczba	ogółem = 100	liczba	ogółem = 100	
Ogółem	2011	80 988	61 504	75,9	19 364	23,9	120	0,2	
	2012	86 354	66 101	76,6	19 984	23,1	269	0,3	
	a	106,6	107,5	x	103,2	x	224,2	x	
z tego:									
orzeczenia pierwszorazowe dla celów rentowych	2010	17 104	13 030	76,2	4 047	23,7	27	0,1	
	2011	18 539	13 939	75,2	4 565	24,6	35	0,2	
	a	108,4	107,0	x	112,8	x	129,6	x	
orzeczenia ponowne dla celów rentowych	2011	40 020	30 813	77,0	9 148	22,9	59	0,1	
	2012	42 730	32 992	77,2	9 558	22,4	180	0,4	
	a	106,8	107,1	x	104,5	x	305,1	x	
orzeczenia pierwszorazowe i ponowne o rentę rodzinną oraz o przyznanie dodatku pielęgniacyjnego dla osoby pobierającej rentę rodzinną	2011	1 851	1 378	74,4	470	25,4	3	0,2	
	2012	1 955	1 421	72,7	533	27,3	1	-	
	a	105,6	103,1	x	113,4	x	33,3	x	
orzeczenia powypadkowe dotyczące oceny procentowego uszczerbku na zdrowiu	2011	10 810	7 272	67,3	3 524	32,6	14	0,1	
	2012	11 179	7 942	71,1	3 235	28,9	2	0,0	
	a	103,4	109,2	x	91,8	x	14,3	x	
orzeczenia pierwszorazowe i ponowne w sprawach o przyznanie dodatku pielęgniacyjnego emerytom	2011	3 428	2 650	77,3	773	22,5	5	0,2	
	2012	3 379	2 746	81,3	625	18,5	8	0,2	
	a	98,6	103,6	x	80,9	x	160,0	x	
orzeczenia pierwszorazowe w sprawie renty socjalnej	2011	3 433	2 776	80,9	652	19,0	5	0,1	
	2012	3 678	3 062	83,3	605	16,4	11	0,3	
	a	107,1	110,3	x	92,8	x	220,0	x	
orzeczenia ponowne w sprawie renty socjalnej	2011	3 008	2 507	83,3	497	16,5	4	0,2	
	2012	3 452	2 874	83,3	554	16,0	24	0,7	
	a	114,8	114,6	x	111,5	x	600,0	x	
orzeczenia w sprawach świadczeń podlegających koordynacji	2011	845	662	78,3	181	21,4	2	0,3	
	2012	991	763	77,0	228	23,0	-	-	
	a	117,3	115,3	x	126,0	x	x	x	
orzeczenia pozostałe	2011	489	416	85,1	72	14,7	1	0,2	
	2012	451	362	80,2	81	18,0	8	1,8	
	a	92,2	87,0	x	112,5	x	800,0	x	

*/ „nieustalone zjawisko” – brak informacji lub niepoprawna identyfikacja w przyjętych słownikach, np. słowniku oceny orzeczniczej, płci, wieku, województw, jednostek chorobowych

Rozpatrując liczbę orzeczeń wydanych w 2012 r. przez komisje lekarskie, ubezpieczonym według województw odpowiadających miejscu ich zamieszkania obserwujemy, że największą liczbę wydano ubezpieczonym w województwie wielkopolskim – 10,5 tys., śląskim – 8,7 tys.,

oraz mazowieckim – 8,5 tys., najmniej natomiast w województwach podlaskim – 2,1 tys. i opolskim - 2,2 tys. Najczęściej odwoływano się od orzeczeń lekarzy orzeczników (relacja orzeczeń komisji lekarskich do orzeczeń lekarzy orzeczników) w województwach: opolskim – w 15,2% przypadków, lubuskim – 14,1% i zachodniopomorskim - 14,0%, najrzadziej natomiast w województwie śląskim i kujawsko-pomorskim po – 9,3%. Średni stosunek odwołań od orzeczeń lekarzy orzeczników w kraju wynosił 11,2% (tabl. 5 i rys. 4).

Ustalenia lekarza orzecznika najczęściej zmieniano w województwie lubelskim – w 30,9% przypadków i w województwie wielkopolskim – w 28,3%, natomiast orzeczenia podtrzymujące ustalenia lekarza orzecznika najczęściej wydawano w województwie świętokrzyskim – 87,0% i opolskim – 83,4% przypadków. Liczba orzeczeń podtrzymujących ustalenia lekarza orzecznika wahała się od 69,1% do 87,0% orzeczeń wydanych osobom zamieszkałym na terenie danego województwa (tabl. 6 i rys. 5).

TABL. 5 ORZECZENIA WYDANE PRZEZ KOMISJE LEKARSKIE ZAKŁADU W 2012 ROKU WEDŁUG WOJEWÓDZTWA, NA TERENIE KTÓREGO ZAMIESZKUJE OSOBA ZGŁASZAJĄCA SPRZECIW

Województwa	Orzeczenia wydane przez lekarzy orzeczników	Orzeczenia wydane przez komisje lekarskie	Udział orzeczeń wydanych przez komisje lekarskie w orzeczeniach wydanych przez lekarza orzecznika
OGÓLEM*/	773 654	86 354	11,2
z tego:			
Dolnośląskie	61 448	7 454	12,1
Kujawsko-pomorskie	51 017	4 764	9,3
Lubelskie	44 835	4 842	10,8
Lubuskie	22 745	3 200	14,1
Łódzkie	57 306	6 069	10,6
Małopolskie	63 845	7 149	11,2
Mazowieckie	83 212	8 534	10,3
Opolskie	14 503	2 206	15,2
Podkarpackie	41 472	4 937	11,9
Podlaskie	15 507	2 105	13,6
Pomorskie	48 167	5 248	10,9
Śląskie	93 005	8 651	9,3
Świętokrzyskie	23 670	2 325	9,8
Warmińsko-mazurskie	31 204	3 593	11,5
Wielkopolskie	87 402	10 480	12,0
Zachodniopomorskie	34 316	4 797	14,0

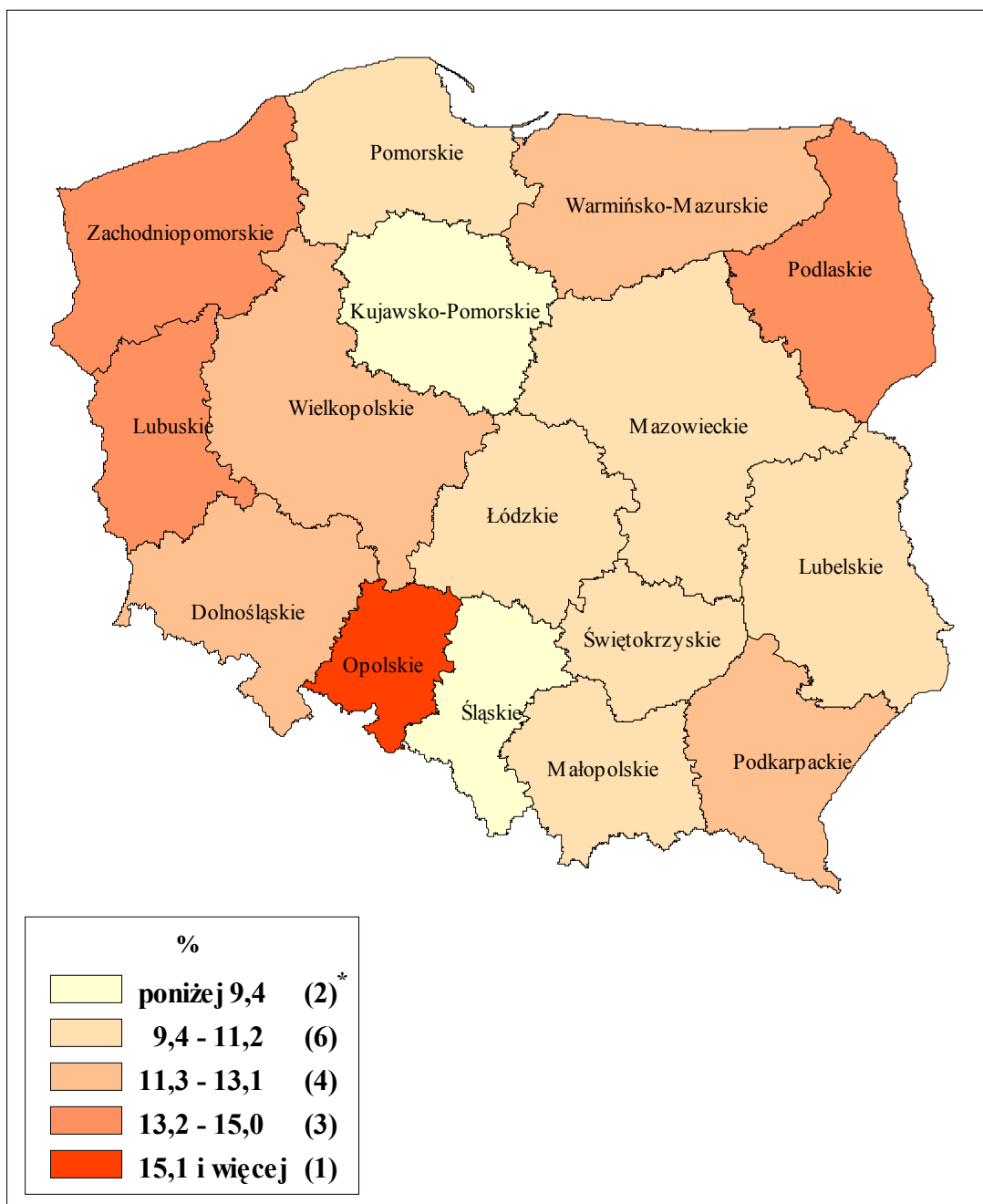
**/ bez orzeczeń w związku z kontrolą prawidłowości orzekania o czasowej niezdolności do pracy oraz orzeczeń o potrzebie rehabilitacji leczniczej*

TABL. 6 ORZECZENIA WYDANE PRZEZ KOMISJE LEKARSKIE ZAKŁADU W 2012 ROKU WEDŁUG WOJEWÓDZTWA, NA TERENIE KTÓREGO ZAMIESZKUJE OSOBA ZGŁASZAJĄCA SPRZECIW

Województwa	Ogółem	Orzeczenia podtrzymujące ustalenia lekarza orzecznika		Orzeczenia zmieniające ustalenia lekarza orzecznika		Nieustalone rozstrzygnięcie komisji lekarskiej*/	
		liczba	ogółem = 100,0	liczba	ogółem = 100,0	liczba	ogółem = 100,0
OGÓŁEM	86 354	66 101	76,6	19 984	23,1	269	0,3
z tego:							
Dolnośląskie	7 454	5 934	79,6	1 513	20,3	7	0,1
Kujawsko-pomorskie	4 764	3 568	74,9	1 098	23,0	98	2,1
Lubelskie	4 842	3 346	69,1	1 496	30,9	-	-
Lubuskie	3 200	2 572	80,4	620	19,4	8	0,2
Łódzkie	6 069	4 908	80,9	1 161	19,1	-	-
Małopolskie	7 149	5 145	72,0	1 978	27,7	26	0,3
Mazowieckie	8 534	6 612	77,5	1 912	22,4	10	0,1
Opolskie	2 206	1 841	83,4	334	15,1	32	1,5
Podkarpackie	4 937	3 836	77,7	1 090	22,1	11	0,2
Podlaskie	2 105	1 698	80,7	407	19,3	-	-
Pomorskie	5 248	4 091	78,0	1 129	21,5	28	0,5
Śląskie	8 651	6 678	77,2	1 965	22,7	8	0,1
Świętokrzyskie	2 325	2 022	87,0	299	12,8	4	0,2
Warmińsko-mazurskie	3 593	2 601	72,4	968	27,0	23	0,6
Wielkopolskie	10 480	7 513	71,7	2 967	28,3	-	-
Zachodniopomorskie	4 797	3 736	77,9	1 047	21,8	14	0,3

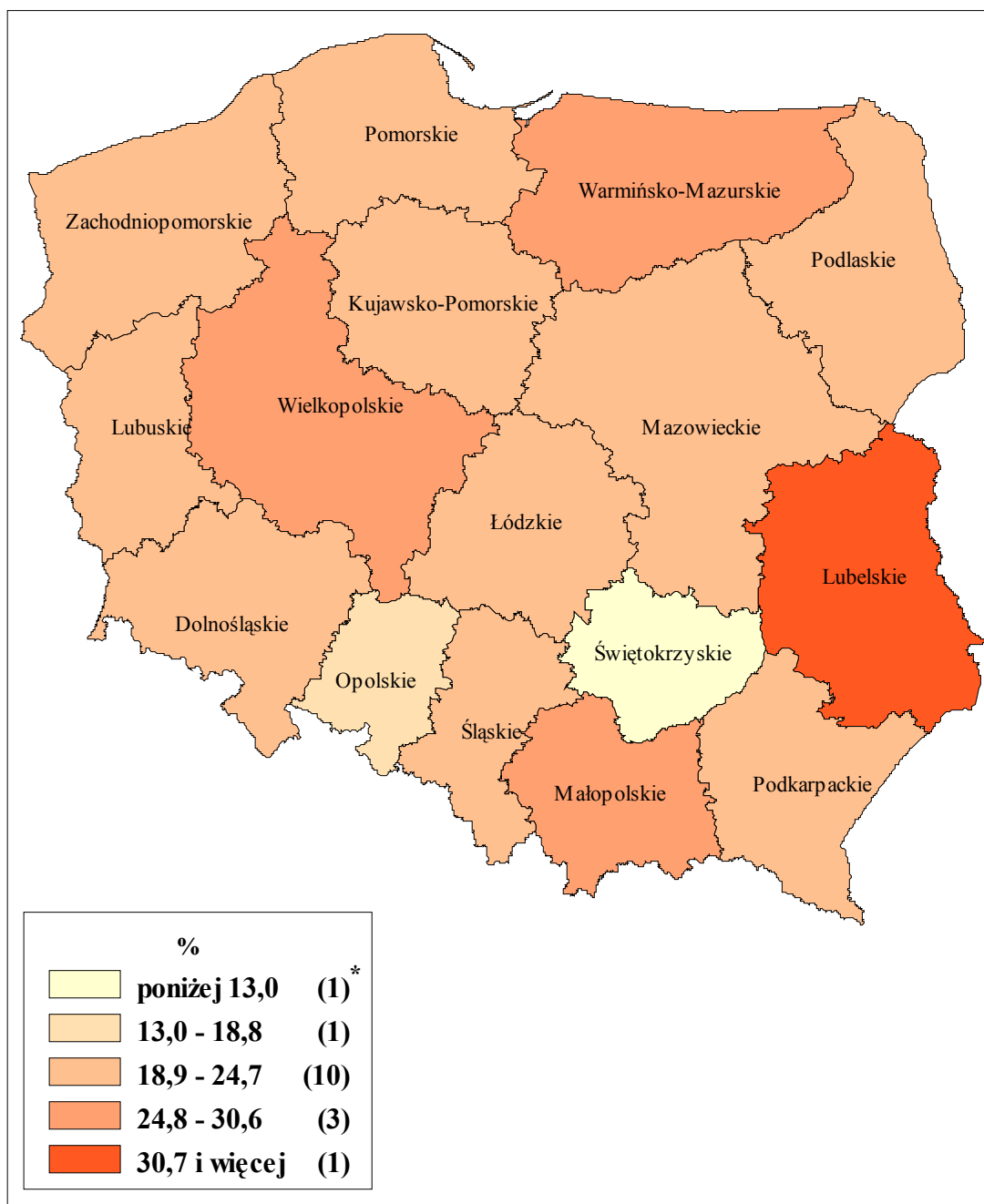
*/ „nieustalone zjawisko” – brak informacji lub niepoprawna identyfikacja w przyjętych słownikach, np. słowniku oceny orzeczniczej, płci, wieku, województw, jednostek chorobowych

**Rys. 4 Udział orzeczeń wydanych przez komisje lekarskie
do orzeczeń lekarzy orzeczników w 2012 r.**

* liczba województw

Rys. 5 Udział orzeczeń zmieniających orzeczenia lekarzy orzeczników do ogółu orzeczeń wydanych przez komisje lekarskie w 2012 r.

* liczba województw

2.1 Zmiany w ustaleniach lekarza orzecznika

W 2012 r. komisje lekarskie wydały 20,0 tys. orzeczeń zmieniających orzeczenia lekarza orzecznika i najczęściej zmieniały ustalony przez lekarza orzecznika stopień niezdolności do pracy. Wysoki udział tych zmian – blisko 50%, miał miejsce w przypadku większości rodzajów orzeczeń zmieniających ustalenia lekarza orzecznika.

Badanie grupy ubezpieczonych, w stosunku do której zmieniono stopień niezdolności do pracy wykazało, że w przypadku orzeczeń pierwszorazowych przed wydaniem orzeczenia komisji lekarskiej 42,4% osób legitymowało się brakiem niezdolności do pracy, 28,4% miało orzeczoną częściową niezdolność do pracy, 10,0% całkowitą niezdolność do pracy, a 1,0% całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji. Po rozpatrzeniu odwołań i ponownym ustaleniu stopnia niezdolności do pracy przez komisje lekarskie – brak niezdolności do pracy występował w 33,5% przypadków w porównaniu do 2011 r. (spadek o 8,9 pkt. procentowych), częściowa niezdolność do pracy – w 22,8% (spadek o 5,6 pkt. procentowego), całkowita niezdolność do pracy – w 10,8% (wzrost o 0,8 pkt. procentowego), a całkowita niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji – w 4,9% (wzrost o 3,9 pkt. procentowe). Podobna tendencja miała miejsce w przypadku orzeczeń ponownych dla celów rentowych (tabl. 7).

W porównaniu do roku poprzedniego w przypadku orzeczeń pierwszorazowych komisje lekarskie orzekały częściej o braku niezdolności do pracy, natomiast znacznie rzadziej o uprawnieniu do świadczenia rehabilitacyjnego. W przypadku orzeczeń ponownych największą różnicę obserwujemy jedynie w związku z orzeczeniami o braku niezdolności do pracy. Ogółem zmiany w ustalaniu stopnia niezdolności do pracy dokonane przez komisje lekarskie w 2012 r. w orzeczeniach pierwszorazowych i ponownych rentowych w większości przypadków były korzystne dla wnoszących sprzeciw.

W orzeczeniach o niezdolności do pracy poza zmianami dotyczącymi stopnia niezdolności do pracy, komisje lekarskie w 24,8% przypadków zmieniły przewidywany okres niezdolności do pracy, w 7,9% przypadków zmieniły datę powstania niezdolności do pracy, a w 4,2% zmieniły związek niezdolności do pracy z określonymi okolicznościami powstania niezdolności do pracy.

TABL. 7 STRUKTURA ORZECZEŃ W SPRAWACH RENTOWYCH WYDANYCH PRZEZ KOMISJE LEKARSKIE W LATACH 2011-2012 ZMIENIAJĄCYCH USTALENIA LEKARZA ORZECZNIKA

Wyszczególnienie		Orzeczenia pierwszorazowe rentowe		Orzeczenia ponowne rentowe	
		orzeczenia wydane przez lekarza orzecznika	orzeczenia wydane przez komisje lekarskie	orzeczenia wydane przez lekarza orzecznika	orzeczenia wydane przez komisje lekarskie
Ogółem	2011	100,0	100,0	100,0	100,0
	2012	100,0	100,0	100,0	100,0
z tego ustalające:					
całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	2011	0,9	3,9	1,1	7,1
	2012	1,0	4,9	1,1	6,7
brak niezdolności do samodzielnej egzystencji	2011	-	-	4,1	3,5
	2012	-	-	4,0	3,1
całkowitą niezdolność do pracy	2011	10,2	12,1	10,3	13,5
	2012	10,0	10,8	10,5	13,3
brak całkowitej niezdolności do pracy	2011	1,3	2,4	8,1	10,2
	2012	1,0	2,0	8,1	8,1
częściową niezdolność do pracy	2011	25,4	23,7	31,2	30,1
	2012	28,4	22,8	32,1	29,5
celowość przekwalifikowania zawodowego	2011	0,2	0,2	0,5	0,5
	2012	0,2	0,5	0,6	0,5
uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego	2011	16,0	29,3	4,9	11,6
	2012	17,0	25,5	6,2	11,7
brak niezdolności do pracy	2011	46,0	28,4	39,8	23,5
	2012	42,4	33,5	37,4	27,1

W 2012 r. orzeczenia w sprawach powypadkowych dotyczących oceny procentowego uszczerbku na zdrowiu komisje lekarskie wydały dla 11,2 tys. badanych, tj. 12,9% ogółu orzeczeń.

Z tej liczby orzeczeń w przypadku 3,4 tys. osób (tj. 30,7%) komisje lekarskie dokonały zmian ustaleń lekarzy orzeczników. W związku z wypadkami przy pracy odwołanie wniosło 94,1% poszkodowanych, a w związku z chorobami zawodowymi 5,9%.

Przeciętny procent uszczerbku na zdrowiu osób badanych przed dokonaniem zmian przez komisje lekarskie wyniósł 5,7%, a po rozpatrzeniu odwołań i ponownym badaniu 8,9%. Jego wysokość zależna była od rodzaju okoliczności w jakich zaistniał.

I tak, przeciętny procent uszczerbku powstałego w wyniku wypadku przy pracy orzeczonego przez komisje lekarskie wyniósł 7,9% i był wyższy o 2,7 pkt. procentowego od orzeczonego przez lekarzy orzeczników. W przypadku chorób zawodowych był niższy o 0,9 pkt. procentowego od orzeczonego przez lekarzy orzeczników i wynosił 19,8%.

TABL. 8 ORZECZENIA USTALAJĄCE PROCENTOWY USZCZERBEK NA ZDROWIU*/ WYDANE PRZEZ KOMISJE LEKARSKIE ZAKŁADU WEDŁUG OKOLICZNOŚCI POWSTANIA USZCZERBKU ORAZ WYBRANYCH RODZAJÓW URAZÓW I CHOROÓB ZAWODOWYCH

Wyszczególnienie	Przeciętny procent uszczerbku ustalony przez:	
	lekarza orzecznika	komisje lekarskie
OGÓŁEM	5,7	8,9
Wypadki przy pracy	5,2	7,9
uszkodzenia kończyny dolnej	4,6	6,7
uszkodzenia śródrezcza i palców	3,3	4,5
uszkodzenia kończyny górnej	6,7	8,9
uszkodzenia kręgosłupa	8,1	9,2
uszkodzenia twarzy	3,1	4,5
uszkodzenia głowy	11,3	17,7
uszkodzenia narządu słuchu	14,6	20,9
uszkodzenia klatki piersiowej i ich następstwa	13,5	17,5
uszkodzenia narządów moczowo-płciowych	25,9	28,0
uszkodzenia brzucha i ich następstwa	11,4	17,1
uszkodzenia miednicy	16,8	21,7
uszkodzenia narządu wzroku	16,4	20,5
uszkodzenia szyi, krtani, tchawicy i przełyku	9,4	5,7
ostre zatrucia i ich następstwa	22,2	12,5
Choroby zawodowe	20,7	19,8
przewlekłe choroby narządu głosu	18,6	15,1
schorzenia układu oddechowego	26,6	28,3
pylice płuc	19,8	17,5
schorzenia nerwów, mięśni	10,6	9,4
choroby zakaźne i pasożytnicze	13,0	13,8
uszkodzenia narządu słuchu	25,2	22,6
nowotwory złośliwe	52,3	41,7
choroby skóry	11,9	10,1
choroby narządu wzroku	22,7	10,0
zatrucia ostre albo przewlekłe wywołane przez substancje chemiczne	40,6	30,8
zespół wibracyjny	26,5	25,4

**/ komisja lekarska orzekła procentowy uszczerbek na zdrowiu, tj. w stosunku do ustalonego przez lekarza orzecznika uszczerbku na zdrowiu, podwyższyła go, utrzymała na tym samym poziomie lub obniżyła.*

Zmiany ustaleń lekarza orzecznika w przypadku orzeczeń pierwszorazowych i ponownych wydanych przez komisje lekarskie w 2012 r. w sprawach o przyznanie renty socjalnej przedstawia tabl. 9.

Z liczby 7,1 tys. orzeczeń wydanych przez komisje lekarskie w 2012 r. w sprawie o rentę socjalną w 18,0% przypadków komisje lekarskie zmieniły ustalenia lekarza orzecznika. Najczęściej zmiany dotyczyły ustaleń stopnia niezdolności do pracy, stanowiły bowiem ponad 50% ogółu orzeczeń zmieniających i z reguły były korzystne dla badanych.

Przed orzeczeniem komisji lekarskiej brakiem całkowitej niezdolności do pracy w przypadku orzeczeń pierwszorazowych legitymowało się 55,3% ubiegających się o rentę socjalną, a po orzeczeniach komisji lekarskiej grupa ta stanowiła 40,5%. W przypadku orzeczeń ponownych odsetek tych osób zmniejszył się z 52,6% do 40,3%.

TABL. 9 STRUKTURA ORZECZEŃ W SPRAWIE RENTY SOCJALNEJ WYDANYCH W 2012 R PRZEZ KOMISJE LEKARSKIE ZMIENIAJĄCYCH USTALENIA LEKARZA ORZECZNIKA

Wyszczególnienie	Orzeczenia pierwszorazowe		Orzeczenia ponowne	
	wydane przez lekarza orzecznika	wydane przez komisje lekarskie	wydane przez lekarza orzecznika	wydane przez komisje lekarskie
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0
z tego				
całkowita niezdolność do pracy	44,7	59,5	47,4	59,7
brak całkowitej niezdolności do pracy	55,3	40,5	52,6	40,3

3. Charakterystyka osób badanych

Wśród badanych przez komisje lekarskie w 2012 r., podobnie jak i w całej populacji badanych przez lekarzy orzeczników, przeważali mężczyźni stanowiąc 57,7% ogółu. Najwyższy odsetek mężczyzn obserwujemy wśród odwołujących się od orzeczeń lekarza orzecznika w sprawach o ustalenie procentowego uszczerbku na zdrowiu – 70,3%, najniższy zaś w grupie występujących o rentę rodzinną oraz o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego dla osoby pobierającej rentę rodzinną – 31,9% (tabl. 10).

Średni wiek osób odwołujących się od orzeczeń lekarzy orzeczników wynosił 48,2 lat (mężczyźni – 48,6 lat, kobiety - 47,7 lat) i w porównaniu z rokiem poprzednim nie uległ zmianie. Najmłodsi badani (średni wiek – 26,5 lat), to osoby z orzeczeniem pierwszorazowym wydanym przez lekarza orzecznika, ubiegające się o ustalenie prawa do renty socjalnej. Najstarsi, to emeryci wnoszący sprzeciw w sprawach o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego – średnio w wieku 66,0 lat.

Najliczniejszą grupą badanych przez komisje lekarskie w sprawach rentowych byli pracownicy - tzn. zatrudnieni na podstawie umowy o pracę. Stanowili oni 69,4% tej grupy osób. W dalszej kolejności byli to pracownicy i osoby nie będące pracownikami ubiegające się o ustalenie uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego – 21,4% oraz osoby nie będące pracownikami ubiegające się o rentę z tytułu niezdolności do pracy – 5,4% (tabl. 12).

W większości przypadków przyczynami orzekania o niezdolności do pracy osób odwołujących się do komisji lekarskich od orzeczeń pierwszorazowych ustalających dla celów rentowych stopień niezdolności do pracy były choroby układu krążenia, nowotwory, zaburzenia psychiczne i choroby układu kostno-stawowego. Odwołania powyższe stanowiły odpowiednio 21,7%, 16,7%, 13,7% i 11,9% ogółu odwołań. W przypadku mężczyzn główną przyczyną orzekania o niezdolności do pracy były choroby układu krążenia – 27,9% orzeczeń, a wśród kobiet nowotwory – 23,1% oraz zaburzenia psychiczne – 17,5%.

Wśród odwołujących się od orzeczeń ponownych rentowych głównymi przyczynami orzekania o niezdolności do pracy były również choroby układu krążenia i zaburzenia psychiczne – 22,5% i 17,1%, a z kolei trzecią pod względem liczebności grupą były osoby z chorobami układu kostno-stawowego 14,5% - tabl. 16.

Średni wiek osób odwołujących się od orzeczeń pierwszorazowych rentowych, którym ustalono stopień niezdolności do pracy wynosił 51,1 lat, a odwołujących się od orzeczeń ponownych był średnio o 1,5 roku wyższy.

**TABL. 10 ORZECZENIA KOMISJI LEKARSKICH WYDANE W 2012 R
WEDŁUG RODZAJU ORZECZENIA I PŁCI OSÓB BADANYCH**

Rodzaj orzeczenia wydanego przez lekarza orzecznika	Ogółem			Mężczyźni			Kobiety			Nieustalona płeć*/	
	liczba	w odsetkach	średni wiek	liczba	w odsetkach	średni wiek	liczba	w odsetkach	średni wiek	liczba	w odsetkach
Ogółem	86 354	100,0	48,2	49 800	100,0	48,6	35 696	100,0	47,7	858	100,0
z tego:											
orzeczenia pierwszorazowe dla celów rentowych	18 539	21,5	49,5	10 384	20,8	50,8	7 999	22,4	47,7	156	18,2
orzeczenia ponowne dla celów rentowych	42 730	49,5	51,2	25 322	50,8	52,2	17 304	48,5	49,7	104	12,1
orzeczenia pierwszorazowe i ponowne o rentę rodzinną oraz o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego dla osoby pobierającej rentę rodzinną	1 955	2,3	47,3	624	1,3	39,4	1 211	3,4	51,3	120	14,0
orzeczenia pierwszorazowe i ponowne dotyczące procentowego uszczerbku na zdrowiu	11 179	12,9	42,1	7 862	15,8	41,4	3 309	9,3	43,6	8	0,9
orzeczenia pierwszorazowe i ponowne w sprawach o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego emerytom	3 379	3,9	66,0	1 347	2,7	67,2	2 016	5,6	65,7	16	1,9
orzeczenia pierwszorazowe w sprawie renty socjalnej	3 678	4,3	26,5	1 844	3,7	25,8	1 693	4,7	27,9	141	16,4
orzeczenia ponowne w sprawie renty socjalnej	3 452	4,0	28,1	1 740	3,5	27,3	1 700	4,8	29,0	12	1,4
orzeczenia w sprawach świadczeń podlegających koordynacji	991	1,1	52,6	599	1,2	53,1	358	1,0	52,2	34	4,0
orzeczenia pozostałe	451	0,5	50,5	78	0,2	49,3	106	0,3	51,7	267	31,1

TABL. 11 WIEK I PŁEĆ OSÓB, KTÓRYM ORZECZENIE WYDAŁ LEKARZ ORZECZNIK I KOMISJE LEKARSKIE

Wyszczególnienie	Orzeczenia wydane przez:					
	lekarzy orzeczników			komisje lekarskie		
	liczba	w odsetkach	średni wiek	liczba	w odsetkach	średni wiek
Ogółem**/	773 654	100,0	48,6	86 354	100,0	48,2
Mężczyźni	463 422	59,9	48,9	49 800	57,7	48,6
Kobiety	304 856	39,4	48,2	35 696	41,3	47,7
Nieustalona płeć*/	5 376	0,7	x	858	1,0	x

*/ „nieustalone zjawisko” – brak informacji lub niepoprawna identyfikacja w przyjętych słownikach, np. słowniku oceny orzeczniczej, płci, wieku, województw, jednostek chorobowych

**/ bez orzeczeń w związku z kontrolą prawidłowości orzekania o czasowej niezdolności do pracy oraz orzeczeń o potrzebie rehabilitacji leczniczej

**TABL. 12 ORZECZENIA KOMISJI LEKARSKICH W SPRAWACH RENTOWYCH
WYDANE W LATACH 2011-2012 WEDŁUG GRUP BADANYCH**

Wyszczególnienie a – rok poprzedni = 100	Ogółem		Mężczyźni		Kobiety		Nieustalona płeć*/		
	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	
Ogółem	2011 2012 a	58 975 63 224 107,2	100,0 100,0 x	33 586 36 330 108,2	100,0 100,0 x	24 943 26 514 106,3	100,0 100,0 x	446 380 85,2	100,0 100,0 x
z tego orzeczenia wydane:									
ubiegającym się o rentę z tytułu niezdolności do pracy:									
- pracownikom	2011 2012 a	41 639 43 832 105,3	70,6 69,4 x	24 165 25 778 106,7	71,9 71,0 x	17 205 17 816 103,6	69,0 67,2 x	269 238 88,5	60,3 62,6 x
- osobom nie będącym pracownikami	2011 2012 a	3 414 3 433 100,6	5,8 5,4 x	2 445 2 539 103,8	7,3 7,0 x	950 891 93,8	3,8 3,4 x	19 3 15,8	4,3 0,8 x
ubiegającym się o ustalenie uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego	2011 2012 a	11 567 13 548 117,1	19,6 21,4 x	6 003 7 048 117,4	17,9 19,4 x	5 551 6 488 116,9	22,3 24,5 x	13 12 92,3	2,9 3,2 x
ubiegającym się o ustalenie uprawnień do renty rodzinnej	2011 2012 a	1 851 1 955 110,6	3,1 3,1 x	572 624 92,7	1,7 1,7 x	1 153 1 211 109,2	4,6 4,6 x	126 120 95,2	28,2 31,6 x
ubiegającym się o rentę inwalidy wojennego, wojskowego	2011 2012 a	504 456 90,5	0,9 0,7 x	401 341 85,0	1,2 0,9 x	84 108 128,6	0,3 0,3 x	19 7 36,8	4,3 1,8 x
Orzeczenia pierwszorazowe rentowe	2011 2012 a	17 104 18 539 108,4	100,0 100,0 x	9 464 10 384 109,7	100,0 100,0 x	7 472 7 999 107,1	100,0 100,0 x	168 156 92,9	100,0 100,0 x
z tego orzeczenia wydane:									
ubiegającym się o rentę z tytułu niezdolności do pracy:									
- pracownikom	2011 2012 a	11 184 11 915 106,5	65,4 64,3 x	6 304 6 789 107,7	66,6 65,4 x	4 743 4 981 105,0	63,5 62,3 x	137 145 105,8	81,5 92,9 x
- osobom nie będącym pracownikami	2011 2012 a	733 804 109,7	4,3 4,3 x	516 575 111,4	5,4 5,5 x	209 228 109,1	2,8 2,9 x	8 1 12,5	4,8 0,7 x

*/ „nieustalone zjawisko” – brak informacji lub niepoprawna identyfikacja w przyjętych słownikach, np. słowniku oceny orzeczniczej, płci, wieku, województw, jednostek chorobowych

**TABL. 12 ORZECZENIA KOMISJI LEKARSKICH W SPRAWACH RENTOWYCH
WYDANE W LATACH 2011-2012 WEDŁUG GRUP BADANYCH (dok.)**

Wyszczególnienie a – rok poprzedni = 100	Ogółem		Mężczyźni		Kobiety		Nieustalona płeć*/		
	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	
ubiegającym się o ustalenie uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego	2011	4 975	29,1	2 506	26,5	2 465	33,0	4	2,4
	2012	5 631	30,4	2 895	27,9	2 729	34,1	7	4,5
	a	113,2	x	115,5	x	110,7	x	175,0	x
ubiegającym się o rentę inwalidy wojennego, wojskowego	2011	212	1,2	138	1,5	55	0,7	19	11,3
	2012	189	1,0	125	1,2	61	0,7	3	1,9
	a	89,2	x	90,6	x	110,9	x	15,8	x
Orzeczenia ponowne rentowe	2011	40 020	100,0	23 550	100,0	16 318	100,0	152	100,0
	2012	42 730	100,0	25 322	100,0	17 304	100,0	104	100,0
	a	106,8	x	107,5	x	106,0	x	68,4	x
z tego orzeczenia wydane:									
ubiegającym się o rentę z tytułu niezdolności do pracy:									
- pracownikom	2011	30 455	76,1	17 861	75,8	12 462	76,4	132	86,9
	2012	31 917	74,7	18 989	75,0	12 835	74,2	93	89,5
	a	104,8	x	106,3	x	103,0	x	70,5	x
- osobom nie będącym pracownikami	2011	2 681	6,7	1 929	8,2	741	4,5	11	7,2
	2012	2 629	6,2	1 964	7,8	663	3,8	2	1,9
	a	98,1	x	101,8	x	89,5	x	18,2	x
ubiegającym się o ustalenie uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego	2011	6 592	16,5	3 497	14,9	3 086	18,9	9	5,9
	2012	7 917	18,5	4 153	16,4	3 759	21,7	5	4,8
	a	120,1	x	118,8	x	121,8	x	55,6	x
ubiegającym się o rentę inwalidy wojennego, wojskowego	2011	292	0,7	263	1,1	29	0,2	-	-
	2012	267	0,6	216	0,8	47	0,3	4	3,8
	a	91,4	x	82,1	x	162,1	x	x	x
Orzeczenia pierwszorazowe i ponowne o rentę rodzinną oraz o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego dla osoby pobierającej rentę rodzinną	2011	1 851	100,0	572	100,0	1 153	100,0	126	100,0
	2012	1 955	100,0	624	100,0	1 211	100,0	120	100,0
	a	105,6	x	109,1	x	105,0	x	95,2	x
z tego orzeczenia									
pierwszorazowe	2011	1 195	64,6	399	69,8	676	58,6	120	95,2
	2012	1 255	64,2	447	71,6	697	57,6	111	92,5
	a	109,9	x	87,7	x	107,0	x	x	x
ponowne	2011	656	35,4	173	30,2	477	41,4	6	4,8
	2012	700	35,8	177	28,4	514	42,4	9	7,5
	a	106,7	x	102,3	x	107,8	x	150,0	x

*/ „nieustalone zjawisko” – brak informacji lub niepoprawna identyfikacja w przyjętych słownikach, np. słowniku oceny orzecznicznej, płci, wieku, województw, jednostek chorobowych

W związku z odwołaniami od orzeczeń pierwszorazowych rentowych, komisje lekarskie najczęściej ustalały niezdolność do pracy na okres od 10 miesięcy do 24 miesięcy. Orzeczenia z takim okresem ważności stanowiły 60,5%. W związku z odwołaniami od orzeczeń ponownych rentowych odsetek ten wynosił 52,7%.

Orzeczenie bezterminowe stwierdzające trwałą niezdolność do pracy w sprawach pierwszorazowych rentowych uzyskało 8,2% badanych przez komisje, natomiast w sprawach ponownych rentowych 9,6%. W porównaniu z rokiem poprzednim ich udział w przypadku orzeczeń pierwszorazowych zmalał - o 1,1 punktu procentowego, a w przypadku orzeczeń ponownych wzrósł o 1,3 punktu procentowego (tabl. 17, 19). Porównując struktury okresów orzeczeń pierwszorazowych i ponownych (bez orzeczeń bezterminowych) na jakie komisje lekarskie ustalały niezdolność do pracy, obserwujemy znacznie wyższy udział okresów długich (25-36 m-cy) i bardzo długich (37 m-cy i więcej) w związku z odwołaniami od orzeczeń ponownych – rys. 8 i 9.

Średni okres ważności orzeczeń pierwszorazowych dla celów rentowych wydanych przez komisje lekarskie wynosił 15,6 m-cy, a przypadku orzeczeń ponownych 21,0 m-cy.

Trzecia co do liczebności, grupa osób odwołujących się od orzeczeń lekarzy orzeczników to badani przez komisje lekarskie w sprawach dotyczących ustalenia procentowego uszczerbku na zdrowiu. W tej grupie ubezpieczonych przeważali poszkodowani w związku z wypadkami przy pracy. Osoby, którym komisje lekarskie ustaliły procentowy uszczerbek na zdrowiu w związku z wypadkami przy pracy stanowiły 91,3%, a poszkodowani w związku z chorobami zawodowymi – 8,7%.

Wśród poszkodowanych w wypadkach przy pracy, uszczerbek na zdrowiu komisje lekarskie orzekały najczęściej w związku z uszkodzeniami kończyn dolnych – 37,2% przypadków oraz uszkodzeniami śródrečia i palców – 18,8% ogółu orzeczeń z ustalonym procentem uszczerbku na zdrowiu. Wśród dotkniętych chorobą zawodową uszczerbek na zdrowiu ustalano najczęściej w związku ze schorzeniami układu oddechowego – 1,9% oraz pylicami płuc - 1,8% ogółu orzeczeń z ustalonym procentowym uszczerbkiem na zdrowiu (tabl. 20).

Średni wiek osób badanych, którym komisje lekarskie wydały orzeczenie ustalające procentowy uszczerbek na zdrowiu wynosił 43,0 lata (dla poszkodowanych w wyniku wypadków przy pracy – 41,7 lat, dla poszkodowanych w związku z chorobami zawodowymi – 56,8 lat).

Tabela 21 prezentuje orzeczenia komisji lekarskich wydane w 2012 r. osobom ubiegającym się o ustalenie uprawnień do renty socjalnej. Z 7,1 tys. wydanych orzeczeń - 51,6% dotyczyło odwołań od orzeczeń pierwszorazowych wydanych przez lekarza orzecznika, a 48,4% od orzeczeń ponownych.

Wśród odwołujących się od orzeczeń lekarzy orzeczników w sprawie renty socjalnej mężczyźni stanowili 50,3%, kobiety 47,6%, a w pozostałych 2,1% - płeć nie została ustalona. Orzeczenia ustalające całkowitą niezdolność do pracy wydano w 18,0% przypadków. Dla orzeczeń pierwszorazowych odsetek ten wynosił 19,6%, a dla orzeczeń ponownych – 16,2%.

TABL. 13 ORZECZENIA KOMISJI LEKARSKICH USTALAJĄCE NIEZDOLNOŚĆ DO PRACY*/ WYDANE W ZWIĄZKU Z ODWOŁANIAMI OD ORZECZEŃ PIERWSZORAZOWYCH RENTOWYCH LEKARZY ORZECZNIKÓW WEDŁUG GRUP CHOROBYCH I WIEKU BADANYCH

Grupy chorobowe		Orzeczenia komisji lekarskich									
		Ogółem	Wiek osób badanych								Średni wiek
			19 lat i mniej	20 - 29	30 - 39	40 - 49	50 - 59	60 - 64	65 lat i więcej	nieustalony wiek**/	
OGÓŁEM	2011	100,0	0,2	5,4	10,3	16,8	51,4	11,6	1,5	2,8	50,3
	2012	100,0	-	4,0	11,2	17,2	49,5	14,8	1,8	1,5	51,1
w tym:											
choroby układu krążenia	2011	100,0	0,1	0,9	3,3	11,7	63,0	18,0	2,1	0,9	54,8
	2012	100,0	-	0,5	4,0	9,6	56,6	25,9	2,3	1,1	55,5
nowotwory	2011	100,0	0,2	2,9	8,8	17,0	55,0	12,6	0,6	2,9	51,3
	2012	100,0	-	1,9	8,9	18,0	55,4	11,4	1,1	3,3	51,6
zaburzenia psychiczne	2011	100,0	0,2	8,0	21,3	22,6	38,4	5,9	1,5	2,1	45,9
	2012	100,0	-	7,5	17,6	17,6	45,4	9,2	1,9	0,8	48,1
choroby układu kostno-stawowego	2011	100,0	0,2	5,1	7,3	16,8	59,0	9,7	1,7	0,2	51,1
	2012	100,0	-	3,2	10,8	20,2	47,3	15,0	3,0	0,5	51,4
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	2011	100,0	0,4	13,1	16,8	20,5	42,9	5,2	0,4	0,7	45,8
	2012	100,0	-	7,0	17,9	21,7	41,8	9,5	0,7	1,4	47,7
choroby układu nerwowego	2011	100,0	-	11,8	16,2	17,6	45,6	8,5	0,3	-	46,9
	2012	100,0	-	8,2	14,2	23,8	43,7	8,6	-	1,5	47,5
choroby układu oddechowego	2011	100,0	-	-	2,6	11,1	53,0	23,9	7,7	1,7	56,1
	2012	100,0	-	1,8	4,7	11,2	55,2	21,5	3,7	1,9	56,2
choroby oka	2011	100,0	-	7,4	13,0	22,2	43,5	13,0	0,9	-	48,3
	2012	100,0	-	5,3	19,5	18,5	40,8	15,0	0,9	-	48,4
choroby układu trawiennego	2011	100,0	-	2,2	12,0	21,7	53,3	6,5	-	4,3	49,8
	2012	100,0	-	4,5	15,9	26,2	42,0	8,0	1,1	2,3	47,8
zaburzenia wydzielania wewnętrznego	2011	100,0	-	2,5	5,1	17,7	53,2	17,7	2,5	1,3	52,9
	2012	100,0	-	5,3	6,7	13,4	57,4	13,3	2,7	1,2	52,0
choroby zakaźne i pasożytnicze	2011	100,0	-	-	16,7	20,8	50,0	4,2	-	8,3	48,7
	2012	100,0	-	2,6	23,1	23,1	51,2	-	-	-	47,5

*/ bez orzeczeń stwierdzających brak niezdolności do pracy, brak niezdolności do samodzielnej egzystencji oraz brak całkowitej niezdolności do pracy

**/ „nieustalone zjawisko” – brak informacji lub niepoprawna identyfikacja w przyjętych słownikach, np. słowniku oceny orzecznicznej, płci, wieku, województw, jednostek chorobowych

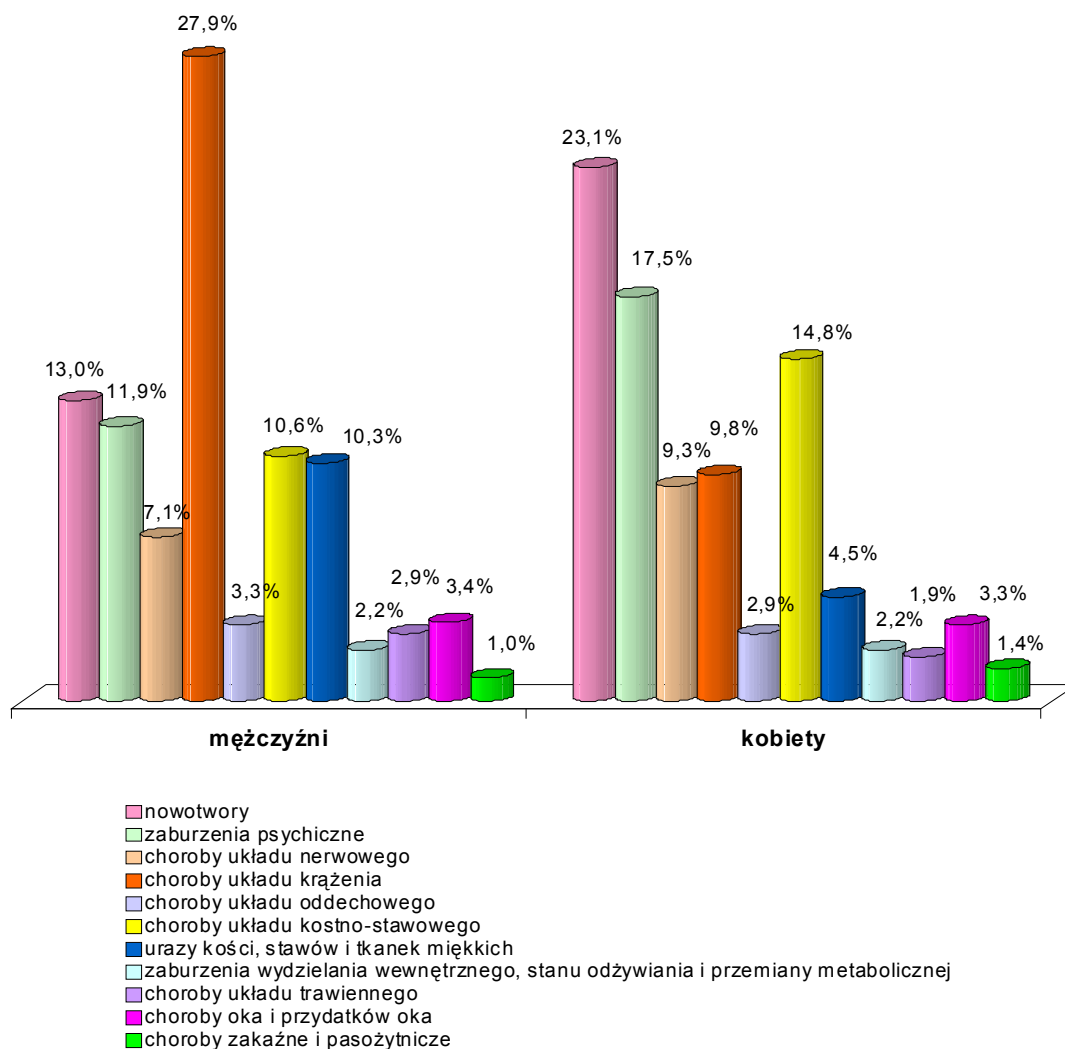
**TABL. 14 ORZECZENIA KOMISJI LEKARSKICH USTALAJĄCE NIEZDOLNOŚĆ DO PRACY*/
WYDANE W ZWIĄZKU Z ODWOŁANIAMI OD ORZECZEŃ PIERWSZORAZOWYCH
RENTOWYCH LEKARZY ORZECZNIKÓW WEDŁUG GRUP CHOROBOWYCH I WIEKU
BADANYCH**

Grupy chorobowe		Orzeczenia komisji lekarskich									Średni wiek	
		Ogółem	Wiek osób badanych									
			19 lat i mniej	20 - 29	30 - 39	40 - 49	50 - 59	60 - 64	65 lat i więcej	nieustalony wiek**/		
OGÓŁEM	2011	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	50,3
	2012	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	51,1
w tym:												
choroby układu krążenia	2011	21,2	16,7	3,4	6,8	14,8	26,0	33,0	30,0	6,5	54,8	
	2012	21,7	-	3,0	7,8	12,1	24,8	38,0	27,4	15,7	55,5	
nowotwory	2011	14,5	16,7	7,8	12,4	14,6	15,5	15,7	6,0	15,1	51,3	
	2012	16,7	-	8,2	13,3	17,7	18,7	12,9	9,7	37,3	51,6	
zaburzenia psychiczne	2011	14,4	16,7	21,2	29,8	19,3	10,8	7,3	14,0	10,8	45,9	
	2012	13,7	-	18,7	21,4	14,0	12,5	8,5	14,5	7,8	48,1	
choroby układu kostno-stawowego	2011	12,5	16,7	11,7	8,8	12,5	14,4	10,5	14,0	1,1	51,1	
	2012	11,9	-	9,7	11,5	14,0	11,4	12,1	19,4	3,9	51,4	
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	2011	8,1	16,7	19,6	13,3	10,0	6,8	3,7	2,0	2,2	45,8	
	2012	8,4	-	14,9	13,3	10,6	7,0	5,3	3,2	7,8	47,7	
choroby układu nerwowego	2011	8,3	-	17,9	13,0	8,7	7,3	6,0	2,0	-	46,9	
	2012	7,9	-	16,4	9,9	10,9	6,9	4,6	-	7,8	47,5	
choroby układu oddechowego	2011	3,6	-	-	0,9	2,4	3,7	7,3	18,0	2,2	56,1	
	2012	3,1	-	1,5	1,3	2,0	3,5	4,6	6,5	3,9	56,2	
choroby oka	2011	3,3	-	4,5	4,1	4,3	2,8	3,7	2,0	-	48,3	
	2012	3,3	-	4,5	5,7	3,6	2,7	3,4	1,6	-	48,4	
choroby układu trawiennego	2011	2,8	-	1,1	3,2	3,6	2,9	1,6	-	4,3	49,8	
	2012	2,6	-	3,0	3,6	3,9	2,2	1,4	1,6	3,9	47,8	
zaburzenia wydzielania wewnętrznego	2011	2,4	-	1,1	1,2	2,5	2,5	3,7	4,0	1,1	52,9	
	2012	2,2	-	3,0	1,3	1,7	2,5	2,0	3,2	2,0	52,0	
choroby zakaźne i pasożytnicze	2011	0,7	-	-	1,2	0,9	0,7	0,3	-	2,2	48,7	
	2012	1,1	-	0,7	2,3	1,5	1,2	-	-	-	47,5	

*/ bez orzeczeń stwierdzających brak niezdolności do pracy, brak niezdolności do samodzielnej egzystencji oraz brak całkowitej niezdolności do pracy

**/ „nieustalone zjawisko” – brak informacji lub niepoprawna identyfikacja w przyjętych słownikach, np. słowniku oceny orzeczniczej, płci, wieku, województw, jednostek chorobowych

Rys. 6 Struktura orzeczeń pierwszorazowych rentowych wydanych przez komisje lekarskie w 2012 r. w których ustalono stopień niezdolności do pracy według wybranych grup chorobowych i płci osób badanych

**TABL. 15 ORZECZENIA KOMISJI LEKARSKICH USTALAJĄCE NIEZDOLNOŚĆ DO PRACY*/
WYDANE W ZWIĄZKU Z ODWOŁANIAMI OD ORZECZEŃ PONOWNYCH RENTOWYCH
LEKARZY ORZECZNIKÓW WEDŁUG GRUP CHOROBOWYCH I WIEKU BADANYCH**

Grupy chorobowe		Orzeczenia komisji lekarskich									
		Ogółem	Wiek osób badanych								Średni wiek
			19 lat i mniej	20 - 29	30 - 39	40 - 49	50 - 59	60 - 64	65 lat i więcej	nieustalony wiek**/	
OGÓŁEM	2011	100,0	0,0	1,4	7,4	17,4	56,9	13,8	1,3	1,8	52,4
	2012	100,0	0,0	1,4	7,9	16,9	55,6	16,3	1,5	0,4	52,7
w tym:											
choroby układu krążenia	2011	100,0	-	0,2	1,8	10,0	64,4	22,3	1,2	0,1	55,7
	2012	100,0	-	0,2	1,8	9,4	59,6	26,8	2,0	0,2	56,1
nowotwory	2011	100,0	-	0,7	4,5	17,2	59,9	14,5	1,6	1,6	53,3
	2012	100,0	-	0,8	4,5	14,5	59,4	17,2	1,7	1,9	54,1
zaburzenia psychiczne	2011	100,0	-	1,7	10,5	22,6	56,5	7,4	1,1	0,2	50,6
	2012	100,0	-	2,3	11,8	22,1	52,1	10,8	0,8	0,1	50,3
choroby układu kostno-stawowego	2011	100,0	-	0,4	6,0	18,0	62,3	12,7	0,6	-	52,7
	2012	100,0	-	0,8	6,3	18,4	58,6	14,9	0,9	0,1	52,8
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	2011	100,0	0,3	7,1	14,9	20,7	45,5	10,0	1,4	0,1	48,5
	2012	100,0	0,1	4,2	17,5	19,7	44,6	11,6	2,0	0,3	49,1
choroby układu nerwowego	2011	100,0	-	1,5	11,9	24,2	51,8	9,8	0,7	0,1	50,1
	2012	100,0	-	1,9	12,2	19,0	54,2	11,3	1,3	0,1	51,0
choroby układu oddechowego	2011	100,0	-	-	3,6	12,2	56,6	23,7	3,9	-	55,3
	2012	100,0	-	0,3	3,6	11,1	59,1	20,4	5,2	0,3	55,3
choroby oka	2011	100,0	-	0,8	10,5	21,5	51,8	13,2	2,2	-	51,4
	2012	100,0	-	1,4	10,4	20,3	54,5	12,4	1,0	-	51,1
choroby układu trawiennego	2011	100,0	-	2,8	11,3	22,7	56,8	5,7	-	0,7	49,9
	2012	100,0	-	0,6	9,0	28,2	51,3	9,0	-	1,9	51,0
zaburzenia wydzielania wewnętrznego	2011	100,0	-	0,7	9,0	21,9	56,3	12,1	-	-	51,5
	2012	100,0	-	1,5	7,1	20,1	58,4	12,3	-	0,6	51,7
choroby zakaźne i pasożytnicze	2011	100,0	-	-	4,5	16,7	62,2	13,6	3,0	-	53,5
	2012	100,0	-	-	9,1	23,6	54,6	9,1	3,6	-	52,2

*/ bez orzeczeń stwierdzających brak niezdolności do pracy, brak niezdolności do samodzielnej egzystencji oraz brak całkowitej niezdolności do pracy

**/ „nieustalone zjawisko” – brak informacji lub niepoprawna identyfikacja w przyjętych słownikach, np. słowniku oceny orzecznicznej, płci, wieku, województw, jednostek chorobowych

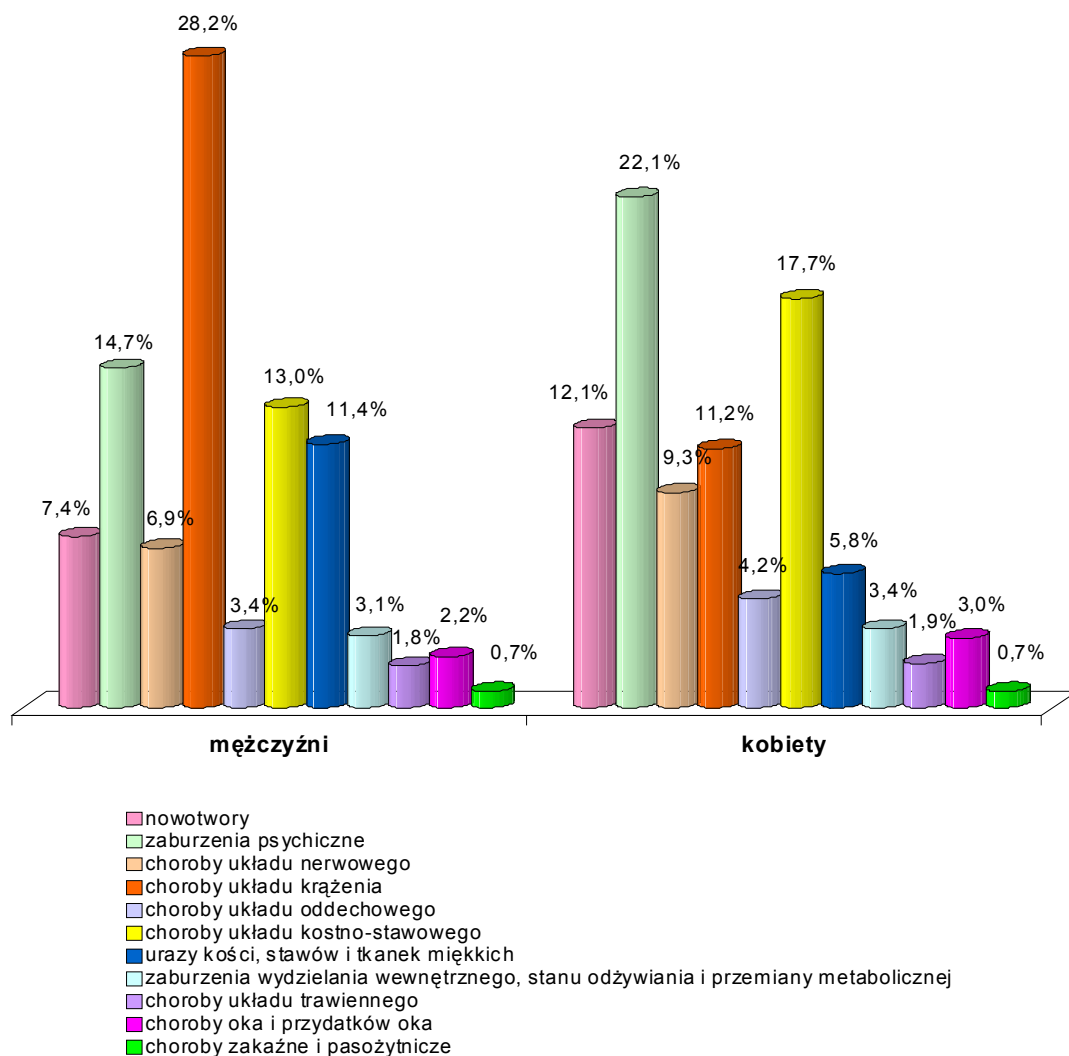
**TABL. 16 ORZECZENIA KOMISJI LEKARSKICH USTALAJĄCE NIEZDOLNOŚĆ DO PRACY*/
WYDANE W ZWIĄZKU Z ODWOŁANAMI OD ORZECZEŃ PONOWNYCH RENTOWYCH
LEKARZY ORZECZNIKÓW WEDŁUG GRUP CHOROBYCH I WIEKU BADANYCH**

Grupy chorobowe		Orzeczenia komisji lekarskich									Średni wiek	
		Ogółem	Wiek osób badanych									
			19 lat i mniej	20 - 29	30 - 39	40 - 49	50 - 59	60 - 64	65 lat i więcej	nieustalony wiek**/		
OGÓŁEM	2011	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	52,4
	2012	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	52,7
w tym:												
choroby układu krążenia	2011	22,1	-	3,5	5,3	12,7	25,1	35,6	21,0	2,1	55,7	
	2012	22,5	-	2,5	5,0	12,5	24,2	37,2	29,9	11,8	56,1	
nowotwory	2011	8,9	-	4,4	5,4	8,8	9,4	9,3	11,4	8,2	53,3	
	2012	9,1	-	5,0	5,2	7,8	9,7	9,6	10,2	41,2	54,1	
zaburzenia psychiczne	2011	16,2	-	20,4	23,1	21,1	16,1	8,7	14,3	1,4	50,6	
	2012	17,1	-	27,7	25,5	22,3	16,0	11,4	8,7	5,9	50,3	
choroby układu kostno-stawowego	2011	14,3	-	4,4	11,6	14,7	15,6	13,1	6,7	-	52,7	
	2012	14,5	-	8,4	11,6	15,7	15,3	13,3	8,7	2,9	52,8	
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	2011	8,1	100,0	41,6	16,3	9,6	6,5	5,8	8,6	0,7	48,5	
	2012	9,5	100,0	27,7	21,1	11,1	7,7	6,9	12,6	5,9	49,1	
choroby układu nerwowego	2011	8,3	-	8,8	13,4	11,6	7,6	5,9	4,8	0,7	50,1	
	2012	7,7	-	10,1	11,9	8,6	7,5	5,4	6,3	2,9	51,0	
choroby układu oddechowego	2011	4,0	-	-	2,0	2,8	4,0	6,9	12,4	-	55,3	
	2012	3,7	-	0,8	1,7	2,4	3,9	4,6	12,6	2,9	55,3	
choroby oka	2011	2,8	-	1,8	4,0	3,4	2,5	2,6	4,8	-	51,4	
	2012	2,4	-	2,5	3,2	2,9	2,4	1,9	1,6	-	51,1	
choroby układu trawiennego	2011	1,7	-	3,5	2,6	2,2	1,7	0,7	-	0,7	49,9	
	2012	1,9	-	0,8	2,1	3,1	1,7	1,0	-	8,8	51,0	
zaburzenia wydzielania wewnętrznego	2011	3,1	-	1,8	3,8	3,9	3,1	2,7	-	-	51,5	
	2012	3,3	-	3,4	2,9	3,9	3,4	2,5	-	5,9	51,7	
choroby zakaźne i pasożytnicze	2011	0,8	-	-	0,5	0,8	0,9	0,8	1,9	-	53,5	
	2012	0,7	-	-	0,8	0,9	0,7	0,4	1,6	-	52,2	

*/ bez orzeczeń stwierdzających brak niezdolności do pracy, brak niezdolności do samodzielnej egzystencji oraz brak całkowitej niezdolności do pracy

**/ „nieustalone zjawisko” – brak informacji lub niepoprawna identyfikacja w przyjętych słownikach, np. słowniku oceny orzeczniczej, płci, wieku, województw, jednostek chorobowych

Rys. 7 Struktura orzeczeń ponownych rentowych wydanych przez komisje lekarskie w 2012 r. w których ustalono stopień niezdolności do pracy według wybranych grup chorobowych i płci osób badanych

**TABL. 17 ORZECZENIA KOMISJI LEKARSKICH USTALAJĄCE NIEZDOLNOŚĆ DO PRACY*/
WYDANE W ZWIĄZKU Z ODWOŁANIAMI OD ORZECZEŃ PIERWSZORAZOWYCH
RENTOWYCH LEKARZY ORZECZNIKÓW WEDŁUG PRZEWIDYWANEGO OKRESU
TRWANIA NIEZDOLNOŚCI DO PRACY I GRUP CHOROBYCH**

Grupy chorobowe	Ogółem	Orzeczenia komisji lekarskich wydane na czas określony:							beztęminowo	nieustalony okres**/	średni okres ważności	
		do 3 m-cy	4 - 6	7 - 9	10 - 12	13 - 24	25 - 36	37 m-cy i więcej				
OGÓŁEM	2011	100,0	3,0	9,1	6,1	31,8	30,9	6,1	1,7	9,3	2,0	14,4
	2012	100,0	3,5	9,6	5,6	31,6	28,9	5,8	1,3	8,2	5,5	15,6
w tym:												
choroby układu krążenia	2011	100,0	1,7	7,0	6,9	34,5	32,9	6,4	1,7	8,2	0,7	14,9
	2012	100,0	2,3	8,8	6,6	31,4	30,6	5,4	0,9	9,2	4,8	15,7
nowotwory	2011	100,0	0,6	3,8	4,6	34,3	39,5	5,9	0,8	10,5	-	15,2
	2012	100,0	1,4	3,3	3,7	36,1	36,1	6,8	1,1	6,1	5,4	17,2
zaburzenia psychiczne	2011	100,0	1,3	8,9	6,5	37,2	31,6	4,4	2,3	7,8	-	14,8
	2012	100,0	3,4	8,1	6,0	33,8	29,9	6,6	1,3	6,4	4,5	15,9
choroby układu kostno-stawowego	2011	100,0	7,5	15,3	7,3	26,2	27,7	4,6	1,5	9,2	0,7	12,7
	2012	100,0	5,4	17,0	5,9	26,2	23,9	5,4	1,0	7,1	8,1	14,1
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	2011	100,0	9,3	16,8	5,6	35,5	23,1	3,7	1,1	4,5	0,4	12,0
	2012	100,0	9,1	18,2	7,4	34,4	18,2	1,4	0,4	4,9	6,0	11,6
choroby układu nerwowego	2011	100,0	1,8	9,6	4,0	29,8	31,6	10,3	2,6	10,3	-	16,0
	2012	100,0	4,5	8,6	4,9	28,4	29,1	8,2	1,9	9,7	4,7	16,8
choroby układu oddechowego	2011	100,0	2,6	6,0	6,8	28,2	35,9	6,0	-	14,5	-	14,5
	2012	100,0	1,9	6,5	6,5	33,6	26,2	4,7	1,9	15,0	3,7	16,1
choroby oka	2011	100,0	0,9	7,4	1,9	19,4	29,7	15,7	5,6	19,4	-	18,0
	2012	100,0	0,9	4,4	1,8	27,4	29,2	10,6	4,4	18,6	2,7	20,0
choroby układu trawiennego	2011	100,0	4,3	8,7	12,0	31,5	27,2	7,6	-	8,7	-	13,1
	2012	100,0	5,7	13,6	10,2	28,5	29,6	1,1	2,3	4,5	4,5	13,5
zaburzenia wydzielania wewnętrznego	2011	100,0	1,3	10,1	11,4	31,6	30,4	3,8	1,3	10,1	-	13,5
	2012	100,0	4,0	6,7	5,3	30,7	26,7	10,7	2,7	5,3	7,9	17,7
choroby zakaźne i pasożytnicze	2011	100,0	8,3	20,8	12,5	45,9	4,2	-	-	8,3	-	8,6
	2012	100,0	5,1	25,6	2,6	30,8	28,2	-	-	2,6	5,1	12,2

*/ bez orzeczeń stwierdzających brak niezdolności do pracy, brak niezdolności do samodzielnej egzystencji oraz brak całkowitej niezdolności do pracy

**/ „nieustalone zjawisko” – brak informacji lub niepoprawna identyfikacja w przyjętych słownikach, np. słowniku oceny orzeczniczej, płci, wieku, województw, jednostek chorobowych

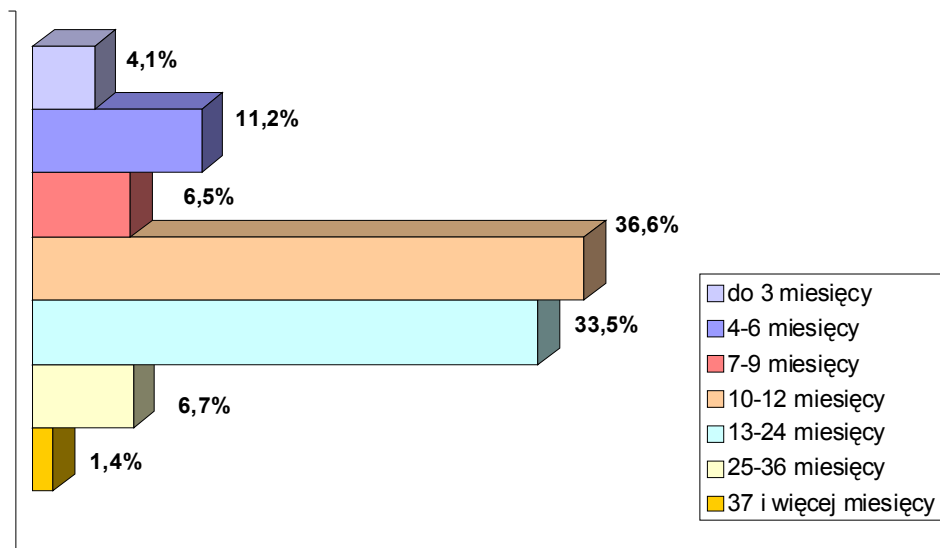
**TABL. 18 ORZECZENIA KOMISJI LEKARSKICH USTALAJĄCE NIEZDOLNOŚĆ DO PRACY*/
WYDANE W ZWIĄZKU Z ODWOŁANIAMI OD ORZECZEŃ PIERWSZORAZOWYCH
RENTOWYCH LEKARZY ORZECZNIKÓW WEDŁUG PRZEWIDYWANEGO OKRESU
TRWANIA NIEZDOLNOŚCI DO PRACY I GRUP CHOROBOWYCH**

Grupy chorobowe	Ogółem	Orzeczenia komisji lekarskich wydane na czas określony:								bezterminowo	nieustalony okres**/	średni okres ważności
		do 3 m-cy	4 - 6	7 - 9	10 - 12	13 - 24	25 - 36	37 m-cy i więcej				
OGÓŁEM	2011	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	14,4
	2012	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	15,6
w tym:												
choroby układu krążenia	2011	21,2	12,2	16,3	23,9	23,0	22,5	22,5	21,4	18,7	7,8	14,9
	2012	21,7	14,2	19,8	25,8	21,6	23,0	20,3	15,9	24,4	19,0	15,7
nowotwory	2011	14,5	3,1	6,0	10,9	15,6	18,5	14,0	7,1	16,4	-	15,2
	2012	16,7	6,7	5,8	11,1	19,1	20,9	19,8	13,6	12,5	16,4	17,2
zaburzenia psychiczne	2011	14,4	6,1	14,0	15,4	16,8	14,7	10,5	19,6	12,1	-	14,8
	2012	13,7	13,3	11,6	14,7	14,6	14,1	15,7	13,6	10,8	11,1	15,9
choroby układu kostno-stawowego	2011	12,5	31,6	20,9	14,9	10,3	11,2	9,5	10,7	12,5	4,7	12,7
	2012	11,9	18,3	21,0	12,6	9,8	9,8	11,2	9,1	10,4	17,5	14,1
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	2011	8,1	25,5	15,0	7,5	9,1	6,1	5,0	5,4	3,9	1,6	12,0
	2012	8,4	21,7	15,8	11,1	9,1	5,3	2,0	2,3	5,0	9,0	11,6
choroby układu nerwowego	2011	8,3	5,1	8,6	5,5	7,7	8,4	14,0	12,5	9,2	-	16,0
	2012	7,9	10,0	7,0	6,8	7,0	7,9	11,2	11,4	9,3	6,9	16,8
choroby układu oddechowego	2011	3,6	3,1	2,3	4,0	3,1	4,1	3,5	-	5,6	-	14,5
	2012	3,1	1,7	2,1	3,7	3,3	2,8	2,5	4,5	5,7	2,1	16,1
choroby oka	2011	3,3	1,0	2,7	1,0	2,0	3,1	8,5	10,7	6,9	-	18,0
	2012	3,3	0,8	1,5	1,1	2,9	3,3	6,1	11,4	7,5	1,6	20,0
choroby układu trawiennego	2011	2,8	4,1	2,7	5,5	2,8	2,4	3,5	-	2,6	-	13,1
	2012	2,6	4,2	3,6	4,7	2,3	2,6	0,5	4,5	1,4	2,1	13,5
zaburzenia wydzielania wewnętrznego	2011	2,4	1,0	2,7	4,5	2,4	2,4	1,5	1,8	2,6	-	13,5
	2012	2,2	2,5	1,5	2,1	2,1	2,0	4,1	4,5	1,4	3,2	17,7
choroby zakaźne i pasożytnicze	2011	0,7	2,0	1,7	1,5	1,0	0,1	-	-	0,7	-	8,6
	2012	1,1	1,7	3,0	0,5	1,1	1,1	-	-	0,4	1,1	12,2

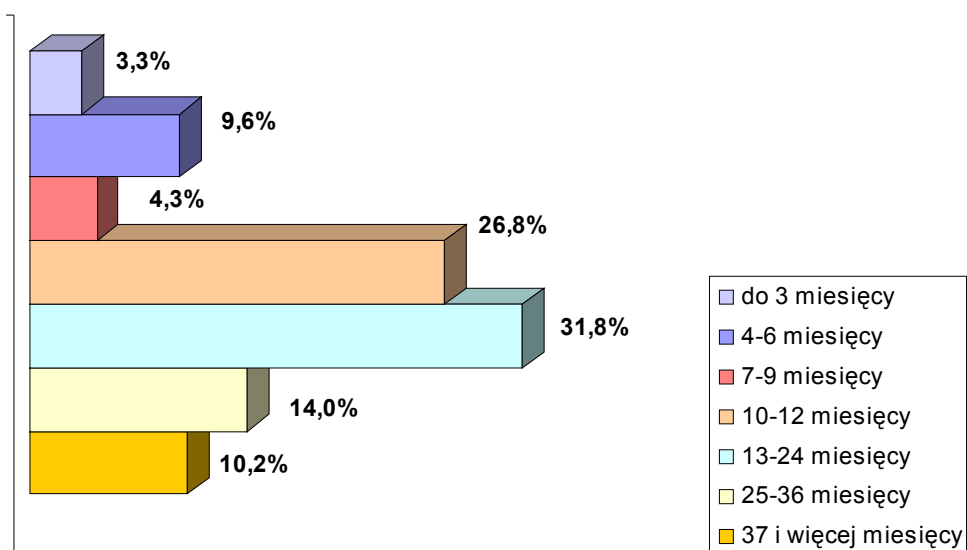
*/ bez orzeczeń stwierdzających brak niezdolności do pracy, brak niezdolności do samodzielnej egzystencji oraz brak całkowitej niezdolności do pracy

**/ „nieustalone zjawisko” – brak informacji lub niepoprawna identyfikacja w przyjętych słownikach, np. słowniku oceny orzeczniczej, płci, wieku, województw, jednostek chorobowych

Rys. 8 Struktura orzeczeń pierwszorazowych rentowych wydanych przez komisje lekarskie w 2012 r., w których ustalono stopień niezdolności do pracy na czas określony według przewidywanego okresu trwania niezdolności

Rys. 9 Struktura orzeczeń ponownych rentowych wydanych przez komisje lekarskie w 2012 r., w których ustalono stopień niezdolności do pracy na czas określony według przewidywanego okresu trwania niezdolności

**TABL. 19 ORZECZENIA KOMISJI LEKARSKICH USTALAJĄCE NIEZDOLNOŚĆ DO PRACY*/
WYDANE W ZWIĄZKU Z ODWOŁANIAMI OD ORZECZEŃ PONOWNYCH RENTOWYCH
LEKARZY ORZECZNIKÓW WEDŁUG PRZEWIDYWANEGO OKRESU TRWANIA
NIEZDOLNOŚCI DO PRACY I GRUP CHOROBYCH**

Grupy chorobowe	Ogółem	Orzeczenia komisji lekarskich wydane na czas określony:							beztęminowo	nieustalony okres**/	średni okres ważności	
		do 3 m-cy	4 - 6	7 - 9	10 - 12	13 - 24	25 - 36	37 m-cy i więcej				
OGÓŁEM	2011	100,0	2,9	8,2	3,9	24,6	28,4	12,6	9,2	8,3	1,9	19,2
	2012	100,0	2,9	8,6	3,9	24,1	28,7	12,6	9,2	9,6	0,4	21,0
w tym:												
choroby układu krążenia	2011	100,0	2,4	7,8	3,8	25,9	28,4	11,4	12,0	8,2	0,1	19,8
	2012	100,0	2,2	6,5	3,2	25,4	29,6	11,9	11,3	9,6	0,3	21,9
nowotwory	2011	100,0	2,1	4,9	4,7	32,5	31,5	9,0	6,3	8,5	0,5	17,4
	2012	100,0	1,0	7,5	5,5	32,0	31,1	8,3	5,1	9,2	0,3	18,5
zaburzenia psychiczne	2011	100,0	2,6	8,1	2,6	23,1	32,5	15,5	8,9	6,4	0,3	20,4
	2012	100,0	2,2	6,6	2,9	23,4	30,2	17,2	9,3	8,1	0,1	22,3
choroby układu kostno-stawowego	2011	100,0	4,6	13,8	5,2	21,9	27,1	11,7	9,1	6,2	0,4	18,3
	2012	100,0	4,2	14,5	4,1	23,2	26,2	10,2	10,1	6,7	0,8	19,7
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	2011	100,0	4,1	11,0	4,4	24,4	25,6	11,5	6,0	12,5	0,5	16,7
	2012	100,0	4,4	11,4	4,2	22,7	24,6	12,0	8,5	11,6	0,6	20,1
choroby układu nerwowego	2011	100,0	2,3	7,6	3,2	22,3	29,5	15,1	10,3	9,1	0,6	20,4
	2012	100,0	3,5	5,3	3,5	20,1	30,6	14,9	10,2	11,8	0,1	22,6
choroby układu oddechowego	2011	100,0	2,1	5,4	2,7	27,5	28,1	14,2	9,7	10,3	-	19,6
	2012	100,0	4,8	6,6	4,3	22,6	29,2	12,1	7,9	12,5	-	20,7
choroby oka	2011	100,0	0,9	2,6	2,2	14,5	26,3	18,4	18,9	15,4	0,8	23,9
	2012	100,0	0,9	4,0	1,5	15,3	27,3	15,3	12,4	23,3	-	25,7
choroby układu trawiennego	2011	100,0	6,4	7,1	7,1	42,6	21,3	6,4	6,4	2,1	0,6	13,8
	2012	100,0	4,5	12,8	5,1	28,8	27,7	11,5	1,9	7,7	-	16,9
zaburzenia wydzielania wewnętrznego	2011	100,0	1,5	7,0	4,7	28,1	30,5	14,1	10,2	3,9	-	21,2
	2012	100,0	3,3	12,6	4,1	26,0	27,6	8,9	10,8	6,7	-	19,9
choroby zakaźne i pasożytnicze	2011	100,0	3,0	12,1	19,7	25,9	13,6	12,1	4,5	6,1	3,0	14,7
	2012	100,0	1,8	5,5	10,9	38,2	21,8	9,1	3,6	9,1	-	17,0

*/ bez orzeczeń stwierdzających brak niezdolności do pracy, brak niezdolności do samodzielnej egzystencji oraz brak całkowitej niezdolności do pracy.

**/ „nieustalone zjawisko” – brak informacji lub niepoprawna identyfikacja w przyjętych słownikach, np. słowniku oceny orzeczniczej, płci, wieku, województw, jednostek chorobowych

TABL. 20 ORZECZENIA USTALAJĄCE PROCENTOWY USZCZERBEK NA ZDROWIU*/ WYDANE PRZEZ KOMISJE LEKARSKIE ZAKŁADU WEDŁUG OKOLICZNOŚCI POWSTANIA USZCZERBKU ORAZ RODZAJÓW URAZÓW I CHOROÓB ZAWODOWYCH

Wyszczególnienie	Liczba orzeczeń	W odsetkach	Średni wiek badanych
OGÓŁEM	6 264	100,0	43,0
z tego:			
Wypadki przy pracy	5 719	91,3	41,7
w tym:			
uszkodzenia kończyny dolnej	2 332	37,2	41,6
uszkodzenia śródreżca i palców	1 175	18,8	39,9
uszkodzenia kończyny górnej	791	12,6	44,4
uszkodzenia kręgosłupa	574	9,2	41,6
uszkodzenia twarzy	255	4,1	38,7
uszkodzenia głowy	199	3,2	43,7
uszkodzenia narządu wzroku	90	1,4	41,6
uszkodzenia klatki piersiowej i ich następstwa	76	1,2	48,1
porażenia lub niedowład poszczególnych nerwów obwodowych	55	0,9	43,0
Choroby zawodowe	545	8,7	56,8
w tym:			
przewlekłe choroby narządu głosu	38	0,6	58,0
schorzenia układu oddechowego	116	1,9	60,5
pylice płuc	113	1,8	56,2
schorzenia nerwów, mięśni	69	1,1	53,1
choroby zakaźne i pasożytnicze	64	1,0	52,1
uszkodzenia narządu słuchu	63	1,0	59,3
nowotwory złośliwe	12	0,2	50,7
choroby skóry	15	0,2	54,4

**/ komisja lekarska orzekła procentowy uszczerbek na zdrowiu, tj. w stosunku do ustalonego przez lekarza orzecznika uszczerbku na zdrowiu, podwyższyła go, utrzymała na tym samym poziomie lub obniżyła*

***/ „nieustalone zjawisko” – brak informacji lub niepoprawna identyfikacja w przyjętych słownikach, np. słowniku oceny orzeczniczej, płci, wieku, województw, jednostek chorobowych*

TABL. 21 ORZECZENIA W SPRAWIE RENTY SOCJALNEJ WYDANE PRZEZ KOMISJE LEKARSKIE ZAKŁADU WEDŁUG PŁCI I USTALEŃ ORZECZNICZYCH

Wyszczególnienie	Ogółem			Mężczyźni			Kobiety			Nieustalona płeć*/		
	liczba	w odsetkach	średni wiek	liczba	w odsetkach	średni wiek	liczba	w odsetkach	średni wiek	liczba	w odsetkach	średni wiek
OGÓŁEM	7 130	100,0	27,3	3 584	50,3	26,5	3 393	47,6	28,4	153	2,1	20,4
z tego ustalające:												
całkowitą niezdolność do pracy	1 280	100,0	28,8	718	56,1	28,1	529	41,3	30,4	33	2,6	20,2
brak całkowitej niezdolności do pracy	5 838	100,0	26,9	2 860	49,0	26,1	2 859	49,0	28,0	119	2,0	20,5
pozostałe oceny	12	100,0	37,7	6	50,0	30,7	5	41,7	46,2	1	8,3	-
orzeczenia pierwszorazowe w sprawie renty socjalnej	3 678	100,0	26,5	1 844	50,2	25,8	1 693	46,0	27,9	141	3,8	19,9
z tego ustalające:												
całkowitą niezdolność do pracy	721	100,0	28,3	402	55,8	27,4	287	39,8	30,5	32	4,4	20,1
brak całkowitej niezdolności do pracy	2 952	100,0	26,1	1 441	48,8	25,3	1 403	47,5	27,3	108	3,7	19,9
pozostałe oceny	5	100,0	52,0	1	20,0	57,0	3	60,0	50,3	1	20,0	-
orzeczenia ponowne w sprawie renty socjalnej	3 452	100,0	28,1	1 740	50,5	27,3	1 700	49,2	29,0	12	0,3	28,7
z tego ustalające:												
całkowitą niezdolność do pracy	559	100,0	29,5	316	56,5	28,9	242	43,3	30,2	1	0,2	22,0
brak całkowitej niezdolności do pracy	2 886	100,0	27,8	1 419	49,2	26,9	1 456	50,4	28,7	11	0,4	26,0
pozostałe oceny	7	100,0	29,6	5	71,4	25,4	2	28,6	40,0	-	-	-

*/ „nieustalone zjawisko” – brak informacji lub niepoprawna identyfikacja w przyjętych słownikach, np. słowniku oceny orzeczniczej, płci, wieku, województw, jednostek chorobowych

4. Podsumowanie

1. W 2012 r. komisje lekarskie ZUS wydały 86,4 tys. orzeczeń, co stanowiło 10,0% ogółu orzeczeń wydanych przez lekarzy orzeczników i komisje lekarskie.
2. Orzeczenia komisji lekarskich wydane w związku z odwołaniami od orzeczeń pierwszorazowych rentowych stanowiły 21,5%, od orzeczeń ponownych rentowych 49,5%, od orzeczeń powypadkowych dotyczących procentowego uszczerbku na zdrowiu 12,9%, od orzeczeń pierwszorazowych i ponownych w sprawie renty socjalnej 8,3% ogółu wydanych orzeczeń.
3. Z ogólnej liczby orzeczeń wydanych w 2012 r. przez komisje lekarskie 74,6 tys., (tj. 86,4%) orzeczeń wydano w związku z wniesieniem sprzeciwu, 8,6 tys. (tj. 10,0%) w związku ze zgłoszeniem zarzutu wadliwości, 0,4 tys. (tj. 0,5%) w związku z jednoczesnym wniesieniem sprzeciwu i zgłoszeniem wadliwości, natomiast 2,7 tys. (tj. 3,1%) skierowanych na podstawie trybu zwierzchniego nadzoru Prezesa ZUS lub na podstawie postanowienia sądu.
4. Komisje lekarskie w wyniku przeprowadzonych badań wydały 20,0 tys. orzeczeń zmieniających ustalenia lekarza orzecznika, czyli 23,1% ogółu wydanych orzeczeń.
5. Komisje najczęściej zmieniały ustalony przez lekarza orzecznika stopień niezdolności do pracy. Udział zmian stopnia niezdolności do pracy we wszystkich rodzajach orzeczeń lekarzy orzeczników wynosił blisko 50,0%. W 24,8% przypadków zmiany dotyczyły przewidywanego okresu niezdolności do pracy, w 7,9% zmieniono datę powstania niezdolności do pracy, a w 4,2% przypadków zmieniono związek niezdolności do pracy z określonymi okolicznościami powstania niezdolności do pracy.
6. Przeciętny procent uszczerbku na zdrowiu osób badanych przed dokonaniem zmian przez komisje lekarskie wynosił 5,7%, a po rozpatrzeniu odwołań i ponownym badaniu 8,9%. Przeciętny procent uszczerbku powstałego w wyniku wypadku przy pracy orzeczonego przez komisje lekarskie wyniósł 7,9% i był wyższy o 2,7 pkt. procentowego od orzeczonego przez lekarzy orzeczników, a w przypadku chorób zawodowych był niższy o 0,9 pkt. procentowego od orzeczonego przez lekarzy orzeczników i wynosił 19,8%.
7. Z liczby 7,1 tys. orzeczeń wydanych przez komisje lekarskie w 2012 r. osobom ubiegającym się o rentę socjalną w 18,0% przypadków komisje zmieniły ustalenia lekarza orzecznika. W przypadku orzeczeń pierwszorazowych, przed orzeczeniem komisji lekarskiej brakiem całkowitej niezdolności do pracy legitymowało się 55,3% ubiegających się o rentę socjalną, a po orzeczeniach komisji lekarskiej grupa ta stanowiła 40,5%. W przypadku orzeczeń ponownych odsetek tych osób zmniejszył się z 52,6% do 40,3%.

8. W populacji osób, którym komisje lekarskie wydały orzeczenie dominowali mężczyźni, stanowili bowiem 57,7% ogółu badanych. Średni wiek ogółu badanych wynosił 48,2 lat (mężczyźni – 48,6 lat, kobiety – 47,7 lat).
9. W większości przypadków przyczynami orzekania o niezdolności do pracy osób odwołujących się do komisji lekarskich od orzeczeń pierwszorazowych ustalających dla celów rentowych stopień niezdolności do pracy były choroby układu krążenia, nowotwory, zaburzenia psychiczne i choroby układu kostno-stawowego. Odwołania powyższe stanowiły odpowiednio 21,7%, 16,7%, 13,7% i 11,9% ogółu odwołań. W przypadku mężczyzn główną przyczyną orzekania o niezdolności do pracy były choroby układu krążenia – 27,9% orzeczeń, a wśród kobiet nowotwory – 23,1% i zaburzenia psychiczne – 17,5%.
10. Najwyższy udział liczby orzeczeń wydanych przez komisje lekarskie w orzeczeniach lekarzy orzeczników zanotowano w województwach opolskim - 15,2% i lubuskim 14,1%, najniższy zaś w województwach kujawsko-pomorskim i śląskim – po 9,3%.
11. Ustalenia lekarza orzecznika najczęściej zmieniano w województwie lubelskim – w 30,9% przypadków i w województwie wielkopolskim – w 28,3%, natomiast orzeczenia podtrzymujące ustalenia lekarza orzecznika najczęściej wydawano w województwie świętokrzyskim – 87,0% i opolskim – 83,4% przypadków.